

¡DEMOCRACIA REAL YA!

– 15M-demokratialiikkeen demokratiakäsitys

Lari Malmberg
Pro gradu -tutkielma
Valtio-oppi
Yhteiskuntatieteiden
ja filosofian laitos
Jyväskylän yliopisto
Ohjaaja: Mika Ojakangas
Kevät 2013

Tiivistelmä

¡Democracia real YA!

– 15M-demokratialiikkeen demokratiakäsitys

Lari Malmberg

Valtio-oppi

Pro gradu -tutkielma

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos

Jyväskylän yliopisto

Ohjaaja: Mika Ojakangas

Kevät 2013

66 sivua

Tutkimuksen tehtävänä on selvittää minkälainen on 15M-demokratialiikkeen demokratiakäsitys. 15M-demokratialiike on Espanjassa toukokuussa 2011 syntynyt kansanliike, joka vaatii Espanjan demokratiatilanteen parantamista.

Tarkastelen liikkeen Madridin osaston demokratiaa koskevia julkilausumia sen ensimmäisen toimintavuoden ajalta, toukokuulta 2011 toukokuulle 2012. Liike ja sen työryhmät ottavat julkilausumissa kantaa Espanjan yhteiskunnallisiin ongelmiin. Tutkin liikkeen kannanottoja vertaamalla niitä yleisesti tunnetuimpiin demokratiateorioihin. Tutkimusmetodini on sisällönanalyysi.

Tutkimukseni lopputulos on, että 15M-demokratialiikkeen demokratiakäsitys on yhdistelmä tunnettujen demokratiakäsitysten osia. Luonnehdin liikkeen demokratiakäsitystä populistisen demokratiaperinteen mukaiseksi. 15M-demokratialiike kannattaa laajaa tasa-arvoa, eikä usko edustuksellisen demokratian toimintaperiaatteisiin. Se vaatii suoraa ja paikallista demokratiaa, jossa päätökset tehdään deliberaation avulla, konsensushakuisesti. Demokratiateorioista lähimpänä 15M-demokratialiikkeen demokratiakäsitystä ovat radikaalit demokratiateoriat.

Avainsanat: Demokratia, representaatio, enemmistö, konsensus, deliberaatio, suora demokratia.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	2
1.1 Tutkimuksen lähtökohdat, tutkimuskysymys ja tutkimusmetodi.....	2
1.2 Mikä on 15M-demokratialiike?.....	3
1.3 Keskeiset käsitteet ja tutkimusaineisto.....	8
1.4 Tutkimuksen eteneminen.....	9
2 TEORIA.....	10
2.1 Demokratiateorioiden jakolinjat.....	11
2.1.1 Liberalistinen demokratiaperinne ja populistinen demokratiaperinne.....	12
2.1.2 Enemmistö ja konsensus.....	17
2.2 Demokratiateoriat.....	19
2.2.1 Liberaalit demokratiateoriat.....	19
2.2.2 Elitistiset demokratiateoriat.....	21
2.2.3 Pluralistiset demokratiateoriat.....	23
2.2.4 Suora demokratia.....	24
2.2.5 Deliberatiiviset demokratiateoriat.....	26
2.2.6 Radikaalit demokratiateoriat.....	29
3 ANALYYSI.....	32
3.1 Aineiston esittely.....	32
3.2 Representatiivisuuden kritiikki.....	35
3.3 Vaalijärjestelmän kritiikki.....	39
3.4 Markkinoiden vallan kritiikki.....	41
3.5 Tasa-arvotilanteen kritiikki.....	47
3.6 Kansankokoukset todellisen demokratian mallina.....	50
4 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	55
5 LOPUKSI.....	60
LÄHTEET.....	62

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen lähtökohdat, tutkimuskysymys ja tutkimusmetodi

Tutkin Pro gradu -tutkielmassani espanjalaista 15M-demokratialiikettä. Vuoden 2011 toukokuussa syntynyt liike on mielestäni pitkään aikaan tärkein täysin ruohonjuuritasolta lähtevä demokratialiike Euroopassa. Liike pyrkii pohtimaan demokratian mahdollisuuksia maanosassa, jota ovat muutaman vuoden sisään koetelleet niin maailmanlaajuinen finanssikriisi kuin koko euroaluetta koskeva velkakriisi. Kriisien varjolla monissa maissa on ajettu läpi säästökuureja, joiden pelätään kasvattavan tuloeroja ja leikkaavan erityisesti alempien tuloluokkien toimeentulomahdollisuuksia. Samaan aikaan EU-tasolla on pyritty selättämään kriisiä siirtämällä päätöksentekovaltaa kansalliselta tasolta ylikansalliselle tasolle, erityisesti eri EU-instituutioille. Varsinkin kriisivaltioissa näiden sopimusten on pelätty murentavan kansansuvereniteettia. Esimerkkeinä tällaisista vallansiirtopyrkimyksistä on pidetty muun muassa sopimuksia Euroopan rahoitusvakausvälineestä ERVV:stä, Euroopan rahoituksen vakautusmekanismista ERVM:stä, Euroopan vakausmekanismista EVM:stä sekä EU:n kasvu- ja vakaussopimusta syventävästä Eurosovimuksesta (Euro Plus Pact).

15M-liike suhtautuu äärimmäisen kriittisesti sekä Espanjan kansallisen päätöksentekojärjestelmän tilaan että päätöksenteon ylikansallistamiseen. 15M-liikkeen alulle laittanut ¡Democracia Real YA!-liike toteaa manifestissaan (DRY #1), että demokratia lähtee kansasta, joten myös hallituksen pitäisi muodostua kansasta. Tällä hetkellä kansaa hallitseva ”poliittinen luokka” keskittyy DRY:n mukaan vain rikastumaan kansan kustannuksella ja kuuntelee kansan mielipiteiden sijasta suurten taloudellisten voimien ääntä. DRY julistaa manifestissaan, että edustuksellinen demokratia on luonut Espanjaan järjestelmän, jossa raha ja valta kasautuvat koko ajan harvempien käsiin. Luodakseen tälle harvainvallalle vaihtoehdoisen järjestelmän, demokratialiike pyrkii rakentamaan täysin hierarkiattoman, täysin johtajattoman, horisontaalisen demokratiamallin. Liike haluaa toimia edustuksellisen demokratian ulkopuolella, siellä “missä tavallinen kansa on”. Liike korostaa, ettei se kannata mitään tiettyä puoluetta, vaan

siihen kuuluu ihmisiä kaikenlaisista ryhmistä puolueeseen, ideologiaan, sukupuoleen, ikään tai seksuaaliseen suuntautumiseen katsomatta. Se haluaa rakentua koko kansan liikkeeksi, joka tavoittelee edustuksellista demokratiaa suurempaa, keskustelevampaa ja paikallisempaa demokratiamallia. Se haluaa antaa äänen kansalle, jonka edustuksellisen demokratian poliitikot ovat unohtaneet.

Tutkimuskysymykseni on: minkälainen on 15M-liikkeen demokratiakäsitys? Haluan selvittää, mitä on se ”todellinen demokratia”, jota demokratialiike julistaa tavoittelevansa. Tarkoitukseni on etsiä tähän kysymykseen vastausta analysoimalla liikkeen julkisia kannanottoja. Suhteuttamalla erilaisia demokratiateorioita liikkeen kannanottoihin pystyn tarkastelemaan sitä, mitkä asiat Espanjan demokratiassa eivät tällä hetkellä 15M-demokratialiikkeen mielestä toimi. Tarkastelemalla liikkeen luomia toimintamalleja, pystyn taas havainnoimaan ja analysoimaan liikkeen kehittämiä ratkaisumalleja demokratian ongelmiin ja vastaamaan kysymykseen siitä, minkälaista demokratiaa liike haluaa.

Tutkimusmetodini on sisällönanalyysi. Sisällönanalyysissä pyritään etsimään aineistosta merkityksiä ja kuvaamaan niitä tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Tarkoituksena on informaatioarvon lisääminen. Aineisto hajotetaan osiin, käsitteellistetään ja koodataan sitten uudella tavalla loogiseksi kokonaisuudeksi. Hajanaisesta aineistosta pyritään luomaan mielekästä, selkeää ja yhtenäistä informaatiota. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 105 - 110.) Sisällönanalyysini on teoriasidonnaista. Analyysini ei siis perustu valmiiseen teoriakehikkoon, mutta etsin tulkinnoilleni tukea teoriasta. Analyysiyksiköt valitaan teoriasidonnaisessa sisällönanalyysissä aineistosta, mutta aikaisempi tieto teoriasta ohjaa valintaa ja analyysiä (Tuomi & Sarajärvi 2002, 99).

1.2 Mikä on 15M-demokratialiike?

15M-liike on saanut nimensä järjestäytymispäivänsä mukaan. Toukokuun 15. päivä on Espanjaksi 15. de Mayo. Vuoden 2011 toukokuun 15. päivä Madridin Puerta del Sol -aukiolle kokoontui jopa 20 000 mielenosoittajaa protestoimaan poliittista koneistoa vastaan. Espanjan suurimman lehden El Paísin (EL País 16.5.2011) mukaan tämä oli ensimmäinen kerta, kun kansalaisyhteiskunta ryhmittäytyi Espanjassa näin laajasti

vastustamaan vallanpitäjiä.

Ensimmäisen mielenosoituksen jälkeen noin 20 mielenosoittajaa päätti leiriytyä Puerta del Solille varmistaakseen protestin jatkumisen. Seuraavana yönä heitä oli jo noin 200. Saman viikon perjantaina aukiolla yöpyi yli 10 000 ihmistä. Joukkoprotesteja järjestettiin El Paísin mukaan liikkeen ensimmäisen viikon aikana yli 50 Espanjan kaupungissa. Protestien koollekutsujana toimi vain pari kuukautta ennen massaprotesteja perustettu ¡Democracia Real YA! -niminen kansanliike, mutta sen ympärille kasvanutta laajempaa liikettä ruvettiin kutsumaan espanjaksi nimellä Movimiento 15M (15M-liike). ”¡Democracia Real YA!” (Todellista demokratiaa nyt!) säilyi nopeasti kasvaneen liikkeen näkyvänä iskulauseena. (EL País 16.5.2011.)

Kesän edetessä kaupunkien toreille ja aukioille leiriytyneet protestoijat palasivat asumaan koteihinsa. Se ei kuitenkaan estänyt päivittäisten kokoontumisten jatkumista (kokoukset jatkuvat myös tätä kirjoittaessani). Demokratiaprotestit levisivät myös muihin maihin. Loppukesästä 2011 New Yorkissa syntynyt Occupy Wall Street -liike toimi alusta lähtien hyvin samanlaisilla periaatteilla kuin 15M-liikekin. Occupy-liike levisi myös lukuisiin muihin maihin. Sen nimen alle järjestäytyneitä protesteja nähtiin vuonna 2011 Suomessakin.

15M-liikkeen protestoijien turhautumisen syy oli alusta lähtien selvä. He olivat kyllästyneet poliitikkojen toimintaan ja Espanjan taloudelliseen ahdinkoon. Heillä oli tunne, etteivät poliitikot pyri edustamaan kansaansa tai edes kuuntelemaan valitsijoitaan. Tämän nähtiin johtuvan edustukselliseen demokratiaan erottamattomasti liittyvästä valuviasta. Liikkeen mukaan valtaa ei voida delegoida, sen pitää olla suoraan kansalla. Protestien syntyhetkellä demokratian epäonnistuminen oli protestoijien mielestä johtanut tilanteeseen, jossa edustuksellisen demokratian edustajat, poliitikot, toteuttivat edustettaviensa tahdon vastaisesti markkinoiden ja ylikansallisten päätöksentekielinten vaatimaa oikeistolaista, markkinoiden vapauttamiseen tähtäävää talouspolitiikkaa. Oikeistolaisen politiikan kritiikistä huolimatta protestia ei liikkeen mukaan oltu kohdistettu erityisesti oikeistopuolueisiin vaan tasapuolisesti koko espanjalaista puoluepolitiikkaa vastaan. Hallitusvastuuta protestin syntyessä kantanut sosialistipuolue PSOE näyttäytyi protestiliikkeen silmissä yhtä suurena vihollisena kuin pääoppositiipuolue PP:kin. Nämä

kaksi Espanjan suurinta puoluetta ovat vuorotelleet hallitusvastuussa vuodesta 1982 alkaen.

15M-liikkeen katsotaan herättäneen poliittisesti sellaisia väkijoukkoja, jotka ovat erkaantuneet politiikasta. Inspiraatiota liike sai Pohjois-Afrikassa keväällä 2011 alkaneista kansannousuista. Kuten arabimaiden vallankumouksissakin, on sosiaalinen media ollut El Paísin (16.5.2011) mukaan tärkeässä roolissa myös 15M-liikkeen synnyssä. Toinen tärkeä ulkoinen vaikuttaja liikkeen synnyssä on ollut kuuluisan ranskalaisen vastarintataistelijan Stéphane Hesselin vuoden 2010 lokakuussa ilmestynyt pamfletti Indignez-vous! (raivostukaa!). Valtavaan suosioon varsinkin Ranskassa ja Espanjassa nousseessa teoksessa Hessel kehottaa ihmisiä suuttumaan ja etsimään suuttumukselleen yhteiskunnallisen kohteen (HS 21.5.2011). Sosialistiksi esittäytyvä Hessel erittelee omiksi suuttumuksen kohteikseen esimerkiksi tuloerojen kasvun, hyvinvointivaltion heikkenemisen ja sen, miten Israelin valtio kohtelee palestiinalaisia (HS 4.6.2011).

El Paísin analyysin mukaan 15M-protestoijien joukko oli jo ensimmäisinä päivinä kirjavaa, eikä liikettä voinut luokitella kuuluvaksi mihinkään yksittäisiin eturyhmiin. Mukana oli lehden mukaan pitkän linjan kansalaisaktivisteja, mutta suuri osa mielenosoittajista osoitti julkisesti mieltään ensimmäistä kertaa. Yhdysvaltalaisen poliittisen aikakauslehden Boston Reviewn vuoden 2012 tammi-helmikuun numeron mukaan kahdeksan miljoonaa espanjalaista sanoo osallistuneensa ainakin yhteen 15M-liikkeen protestiin. Liikkeeseen kuuluu kaiken ikäisiä ihmisiä, mutta selkeässä enemmistössä ovat nuoret. Tämä selittyy sillä, että Espanjan talouskriisi on kurittanut rankimmin juuri valtion nuoria kansalaisia. Liikkeen syntyhetkellä Espanjan nuorisotyöttömyys oli El Paísin mukaan jo lähes 50 prosenttia ja tulevaisuuden näkymät näyttivät heikoilta. Espanjassa oli jo alettu puhua ni-ni-sukupolvesta. Ni trabaja, ni estudio -sukupolvella tarkoitetaan niitä lukemattomia espanjalaisnuoria, jotka eivät työskentele eivätkä opiskele. El Paísin lainaaman Pulso de España 2010 -mielipidetutkimuksen mukaan 70 prosenttia espanjalaisista pelkäsi, että vaikeat ajat jättävät pysyvän jäljen tähän sukupolveen. Espanjalaisnuorten tulevaisuudennäkymät olivat muutamassa vuodessa kääntyneet pääläelleen. Tällä sukupolvella piti olla vanhempiaan paremmat lähtökohdat elämään, mutta 2010-luvulla itsenäistyvien nuorten on todellisuudessa vaikea saavuttaa edes samanlaista elintasoja, joka

heidän vanhemmillaan oli näiden omassa nuoruudessa.

El Paísin (17.5.2011) mukaan kansalaisyhteiskunnan äänenkannattajaksi pyrkivällä 15M-demokratialiikkeellä ei ole varsinaisia johtajia, vaan se toimii horisontaalisesti. Pyrkinessään toimivampaan demokratiaan, liike on Boston Reviewn (2/2012) mukaan hylännyt päätöksenteossaan koalitiopolitiikasta tutun enemmistöperiaatteen. Liike näyttää painottavan luomassaan demokratiamallissa konsensushakuista deliberaatiota ja suoraa demokratiaa. Ehdotuksia liikkeen kannanottoihin toimittavat kyseistä tarkoitusta varten perustetut työryhmät, joista jokaisella on oma aihealueensa, kuten talous tai asuminen, ja joihin kuka tahansa voi liittyä. Tällä pyritään välttämään pysyvien instituutioiden mukana tulevaa korruptionriskiä. Päätöksenteko perustuu yksilöiden intresseihin, joten eri intressiryhmät eivät pääse vaikuttamaan päätöksiin. Espanjan toreille leiriytyneet mielenosoittajat torjuivat alusta lähtien aktiivisesti erilaisten kansalaisjärjestöjen ja poliittisten ryhmittymien yritykset liittyä liikkeeseen eturyhminä. Liike kielsi ammattiyhdistysliikkeitä, feministejä, anarkisteja, kommunisteja ja muita eturyhmiä asettamasta esille tunnuksiaan. Eturyhmät edustavat 15M-liikkeelle sen kammoamaa representatiivista toimintamallia. Demokratialiike haluaa säilyä nimenomaan koko kansakuntaa edustavana, inklusiivisena yksityishenkilöiden yhteisönä.

Demokratialiikkeen ideologiana on, että päätöksien, jotka vaikuttavat kaikkiin, pitää olla kaikkien hyväksyttävissä. Liike näkee toimintansa jonkinlaisena julkisen tilan uudelleen valtaamisena ja vanhan poliittisen valtatasapainon murtamisena. Ainakin lähtökohtaisesti näyttää siltä, että liikkeen toimintalogiikasta on löydettävissä paljon yhteistä antiikin Kreikan demokratiaihanteiden kanssa. Kaikkia kokouksiin osallistuvia sitoo samat säännöt, ja jokaisella on oikeus puhua. Jokainen kansalaiskokous alkaa yhteisellä lupauksella kunnioittaa muita puhujia ja puhua tiiviisti. Toisaalta antiikin Kreikan mallista poiketen Espanjassa jokainen ihminen on kansalaisuudesta huolimatta tervetullut kansankokouksiin ja jokainen kokous on täysin julkinen. Kokoukset alkavat aina agendan esittelyllä ja loppuvat ennalta sovittuna aikana. Boston Reviewn mukaan niin itse kokoustekniikka kuin kansankokousten muotokin ovat kuitenkin jatkuvan kehitystyön alla. Kansankokoukset yrittävät jatkuvasti kehittää myös valitsemiaan toimintamalleja, kuten deliberatiivisen demokratian ja konsensusperiaatteen ongelmia.

El Paísin analyysin mukaan demokraatioliikettä ei pidä verrata aiempiin eurooppalaisiin anarkistisempiin, koko järjestelmän tuhoamaan pyrkiviin liikkeisiin. 15M-demokraatioliikkeellä on selkeä tavoite muuttaa nykyistä kahden suurpuolueen varaan rakentunutta poliittista järjestelmää. Se haluaa avoimempaa, joustavampaa ja osallistavampaa politiikkaa sulkeutuneen ja jäykän järjestelmän sijaan. Demokraatioliikkeelle ”todellinen demokratia” näyttäisi perustuvan kansansuvereniteettiin. Pääsyyt Espanjan heikkoon demokraatiilaan johtuvat edustuksellisen demokratian ongelmista; puolue-eliittiä suosivasta listavaalijärjestelmästä, korruptiosta ja äänestäjistään erkaantuneista puolueista sekä päätöksenteon siirtymisestä EU:lle, markkinoille, kansainvälisille rahoituslaitoksille ja suuryrityksille. (ks. Esim. HS 24.5.2011.) Ainakin jossain määrin nämä liikkeen huolet näyttävätkin lähes koko kansan huolina. Esimerkiksi El Paísin lainaaman Pulso de España 2010 -mielipidetutkimuksen mukaan jopa 89 prosenttia espanjalaisista on sitä mieltä, että puolueiden tavoitteet ovat koko ajan vahvemmin vain niiden oman edun tavoittelussa.

Perinteisten puolueiden keskuudessa niiden toimintaa vastustavan liikkeen synty otettiin vastaan vaihtelevasti. El Paísin (16.5.2011) mukaan valtapuolueista keskustavasemmistolaisen PSOE:n piirissä liikkeen syntymistä seurattiin huolestuneena, mutta keskustaoikeistolainen PP piti liikettä jopa tervetulleena. PP:n piirissä liike nähtiin vasemmiston sisäisenä taisteluna. Protestoijien ei uskottu olevan PP:n äänestäjiä. Kesällä 2011 vallassa oli PSOE:n yksin muodostama hallitus, mutta mielipidemittausten mukaan PP oli nousemassa seuraavana syksynä järjestettävissä parlamenttivaaleissa ylivoimaiseen voittoon. Näin myös kävi, mutta sitä ennen PP voitti ylivoimaisesti myös protestien alusta viikon päästä järjestetyt kunnallis- ja aluevaalit. El Paísin (16.5.2011) haastattelussa Espanjan silloinen pääministeri José Luis Rodríguez Zapatero (PSOE) syytti Espanjan talouskriisiä protestiliikkeen synnystä. Zapatero uskoi liikkeen taustalla olevan väestön huonot odotukset työ- ja asumisolojen suhteen. Pääministeri myös korosti, että poliitikkojen pitää kuunnella liikettä herkällä korvalla. Espanjan kolmanneksi suurimman puolueen, keskustavasemmistolaisen IU:n nimettömänä pysytellyt johtohenkilö kommentoi El Paísille, ettei yksikään puolue ole pystynyt edustamaan tämän liikkeen etuja. Johtohenkilö sanoi, että puolue on kiinnostunut edustamaan liikkeen vasemmistolaista

siipeä. Hän kuitenkin korosti, että joukossa on myös paljon anarkistisia, jopa populistisia mielipiteitä politiikan delegitimisoimisesta, joiden seuraaminen johtaisi ”berlusconismiin”, sekä ammattiyhdistysliikkeen kritiikkiä, joka on lapsellista.

1.3 Keskeiset käsitteet ja tutkimusaineisto

Tutkin työssäni 15M-liikkeen demokratiakäsitystä. Keskeisiä käsitteitä tutkimuksessa ovat demokratia, representaatio, suora demokratia, deliberaatio, konsensus, enemmistö ja tasa-arvo. 15M-demokratialiike aloitti keväällä vuonna 2011 taistelun valtion demokraattisen järjestelmän muuttamiseksi. Se näyttää haluavan representatiivisen, enemmistöpäätöksiin perustuvan demokratian sijasta suoraa ja deliberatiivista konsensusdemokratiaa.

Liike ei väitä, etteikö Espanjan yhteiskuntajärjestelmä olisi demokraattinen, vaan että demokratia toteutuu huonosti. Kansanedustajat valitaan vapailla vaaleilla, joten demokratian minimiehto täytyy: kansalla on mahdollisuus osallistua omia asioitaan koskevaan päätöksentekoon. Demokratialiikkeen mukaan tämä osallistumismahdollisuus on kuitenkin liian vähäinen. Liike kokee, ettei kansalla ole todellista vaikutusvaltaa omia asioitaan koskevaan päätöksentekoon. Kansanedustajat ajavat kansan edun sijasta omia ja taloudellisten eturyhmien etuja. Siksi demokratialiike vaatii vanhan demokratian tilalle ”todellista” demokratiaa. Se asettaa vastakkain representatiivisen demokratian epäonnistumisen suoran, deliberatiivisen demokratian tarjoamien mahdollisuuksien kanssa. Nämä mahdollisuudet tarkoittavat liikkeelle demokraattista järjestelmää, jossa tasa-arvon ajatus käsitetään nykyistä laajemmin.

Koska 15M-liikkeellä ei ole ylhäältä käsin organisoitua keskushallintoa tai virallista tiedotuskanavaa, liikkeen “virallisen linjan” tutkiminen on haastavaa. Liike tekee kyllä yhteistyötä ja jakaa tietoa yli kaupunkien ja maakuntien rajojen, mutta ainakin ensimmäisen vuotensa aikana yleiskokousten hyväksymät lausunnot ovat ”sitovia” vain niiden hyväksyjien parissa. Eri kaupungeissa toimivien liikkeiden kantojen vertaaminen olisi sinänsä myös mielenkiintoista, mutta tutkimuksen rajaamisen takia en aio siihen tässä ryhtyä. Valitsen tutkimusaineistokseni Espanjan pääkaupungissa Madridissa toimivan liikkeen demokratiaa koskevat julkilausumat. Käytännössä rajaan aineiston hakemalla

liikkeen kotisivujen julkilausuma-arkistosta kaikki sellaiset julkilausumat, joissa on mainittu sana demokratia. Haun ulkopuolelle saattaa siis jäädä sellaisia demokratiaa käsitteleviä julkilausumia, joissa demokratiaan liittyvistä asioista puhutaan ilman, että termiä *demokratia* mainittaisiin. Aineiston suuren määrän vuoksi en pidä tätä lähtökohtaisesti ongelmana.

Tarkastelun rajaaminen 15M-demokratialiikkeen Madridin osastoon on mielestäni perusteltua. Liike sai alkunsa Madridista ja sen toiminta on ollut pääkaupungissa vilkkainta. Saan aineiston haltuuni demokratialiikkeen Madridin osaston kotisivulta. Otan aineistooni mukaan myös ¡Democracia real YA!-liikkeen manifestin. Se on mielestäni tärkeä, koska 15M-liikkeen katsotaan kasvaneen tämän hetkeä aiemmin syntyneen ryhmän ympärille.

1.4 Tutkimuksen eteneminen

Tutkimukseni etenee seuraavasti. Tämän johdantoluvun jälkeen pyrin ensin rakentamaan demokratiateorioista tutkimukselle sopivan teoriakehikon. Teoriavalintani ohjautuu aineistoista käsin, joten pyrin työn teoriaosuudessa määrittelemään mahdollisimman kattavasti tärkeimmät demokratiateoriat. Näistä teorioista muodostuu minulle työn analyysivaiheessa työkaluja, joiden avulla voin purkaa aineistomassaa ymmärrettäviin osiin.

Teorian ja käsitteiden määrittelyn jälkeen siirryn luvussa kolme (3.) aineiston esittelyyn ja analyysiin. Käyn ensin päällisin puolin läpi koko aineiston ja tarkastelen siitä esille nousevia teemoja. Sen jälkeen suoritan tarkempaa aineiston analyysiä rakentamani demokratiateoriakehikon läpi.

Analyysiosuuden jälkeen teen luvussa neljä (4.) johtopäätöksiä analyysistä ja pyrin muotoilemaan vastauksen tutkimuskysymykseeni. Luvussa viisi (5.) teen yhteenvedon tutkimuksesta ja mietin mahdollisia jatkotutkimuskohteita.

2 TEORIA

Tämän tutkimuksen keskeisin käsite on demokratia. Tänä päivänä demokraattista järjestelmää pidetään lähes poikkeuksetta ylivoimaisesti parhaana yhteiskuntamallina. Demokratiaan liittyy erottamattomasti tiettyjä, hyvinä pidettyjä, yksilön perusoikeuksia suojelevia periaatteita. Turnerin (2006, 127) mukaan demokraattisen järjestelmän ansioksi lasketaan yleensä esimerkiksi vallan jakaminen lakiasäätävään ja lakeja toimeenpanevaan valtaan. Perustuslaillisella vallanjoolla pyritään toisaalta välttämään vaalien ulkopuolelta tulevien despoottien valtaannousu, mutta myös valvomaan vallan väärinkäyttöä demokraattisesti valituissa toimielimissä. Jälkimmäisellä tarkoitetaan yleensä etenkin enemmistön tyrannian välttämistä. Perustuslain takaamat yksilönoikeudet estävät enemmistöä päättämästä esimerkiksi vähemmistön tappamisesta. Perustuslain muuttaminen taas vaatii pitemmän aikavälin, jolloin kansalla on yleensä jo mahdollisuus äänestää huonoja päätöksiä tekevät edustajat virastaan. Muita demokratian ansioksi laskettavia yksilön oikeuksia suojaavia käytäntöjä ovat Elliotin (1957, 124) mukaan esimerkiksi vapaat vaalit, laillisuusperiaatteen käyttö, sananvapaus, kokoontumisvapaus ja suoja viranomaisten mielivaltaiselta puuttumiselta yksilön elämään.

Demokratia on yleisesti hyväksytty järjestelmä, mutta se, minkälaista todellinen demokratia on, on jatkuvan kiistelystä kohde. Demokratia on nimittäin huomattavasti vaikeammin määriteltävissä kuin päältä päin näyttää. Demokratia on erittäin moniulotteinen käsite, ja siitä, miten demokratia parhaiten toteutuu, käydään jatkuvaa poliittista taistelua. Tämä näkyy myös demokratiaa käsittelevässä kirjallisuudessa, jossa demokratiaa puretaan osiin erittäin vaihtelevilla tavoilla. Demokratian osia liitetään toisiinsa teoriasta riippuen hyvin eri tavoilla ja käytännössä samaa tarkoittavia käsitteitä kutsutaan eri nimillä. Teorioiden ja määrittelytapojen kirjo kertoo määrittelyn vaikeudesta. Demokratia on niin monimutkainen asia, ettei se tunnu taipuvan selkeästi esitettäväksi kokonaisuudeksi. Teen tässä työssäni teoriaosassa oman yritykseni määrittellä demokratian ja eri demokrateorioiden välisen taistelun mahdollisimman selkeästi.

Joitakin yleispäteviä kriteereitä demokratialle on kuitenkin löydettävissä. Dahlin (1998, 37 - 38) mukaan demokraattiselle järjestelmälle voidaan asettaa viisi kriteeriä. Ne ovat

vaikuttava osallistuminen, tasa-arvoinen äänioikeus, valistunut ymmärrys, aloiteoikeus ja kaikkien aikuisten täydet kansalaisoikeudet. Vaikuttavalla osallistumisella Dahl tarkoittaa sitä, että jokaisella päätöksentekijällä pitää olla ennen päätöstä todellinen mahdollisuus tuoda ilmi näkökantansa ja mielipiteensä. Tasa-arvoisella äänestysoikeudella Dahl tarkoittaa sitä, että jokaisella päätöksentekijällä pitää olla samanlaiset mahdollisuudet äänestämiseen ja jokaisen äänellä pitää olla sama painoarvo. Valistunut ymmärrys tarkoittaa sitä, että kaikilla päätöksentekijöillä pitää olla tasa-arvoiset oikeudet tutustua päätettävänä olevan asian taustoihin, seurauksiin ja päätösehdotuksen vaihtoehtoihin. Aloiteoikeudella Dahl tarkoittaa sitä, että kaikilla päätöksentekijöillä pitää olla mahdollisuus päättää siitä mitkä asiat nousevat päätöksentekoagendalle. Viides kriteeri, kaikkien aikuisten täydet kansalaisoikeudet, tarkoittaa sitä, että kaikilla, tai ainakin lähes kaikilla, täysi-ikäisillä kansalaisilla pitää olla täydet kansalaisoikeudet. Nämä Dahlin kriteeritkin voidaan erilaisissa demokratioissa täyttää hyvin monella eri tavalla.

Demokratia sana muodostuu kreikan kielen termeistä demos (kansaa) ja kratos (valta). Yksinkertaisimmillaan demokratia voidaan tyypittää tarkoittamaan kaikkia sellaisia poliittisia järjestelmiä, jossa valtaa käyttää kansa ja kansa käyttää sitä kansan hyväksi (Turner 2006, 126.) Se voi tarkoittaa yhteiskuntamallia, jossa kansa osallistuu yhteisistä asioista päättämiseen vaan parlamenttivaalien kautta tai yhteiskuntamallia, jossa kansa päättää suoraan kaikista sitä itseään koskevista asioista. Antiikin Kreikassa oli käytössä jälkimmäistä vaihtoehtoa muistuttava suoran demokratian malli, mutta tänä päivänä suosituin demokratiamalli on liberaali, edustuksellinen demokratia, jossa kansalaisten osallistuminen tapahtuu näkyvimmin juuri vaaleissa. Tämä ei tarkoita sitä, etteikö kyse olisi edelleen kansanvallasta. Kansalla on oikeus valita ja erottaa itselleen sopivia päätöksentekijöitä. Mutta käytännössä nämä päätöksentekijät ovat vaalien välisen ajan hyvin vapaita tekemään jopa valitsijoidensa tahdon vastaisia päätöksiä. (Ks. Esim. Turner 2006, 127.)

2.1 Demokratiateorioiden jakolinjat

Mielestäni kaikki demokratiateoriat asettuvat janelle, jonka toisessa päässä on haikailu antiikin Kreikan ”todellisen” kansanvallan perään ja toisessa päässä käytännössä

toteutuskelpoisempi liberalistinen demokratiamalli, jossa päätöksenteko ulkoistetaan ammattipoliitikoille. Tähän väliin jää useita erilaisia demokratiamalleja, joilla jokaisella on omat hyvät ja huonot puolensa. Demokratia on moniulotteinen kokonaisuus, ja jokainen teoria painottaa kokonaisuudesta yhtä osaa toisen kustannuksella. Jaan kokonaisuudet tässä työssä liberalistiseen demokratiaperinteeseen ja populistiseen demokratiaperinteeseen (Ks. esim. Riker 1982). Näitä demokratiaperinteitä ja niiden sisältämiä teorioita kutsutaan monilla eri nimillä ja niitä voidaan määritellä monella eri tavalla. Selvennän seuraavassa luvussa tarkemmin sitä, mitä tässä työssä tarkoitan liberalistisella ja populistisella demokratiaperinteellä.

Yleisesti ottaen liberalistisessa demokratiaperinteessä äänestäminen nähdään virkailijoiden kontrollointina, kun taas populistisessa demokratiaperinteessä äänestäminen on kansan tahdon muuntamista virkailijoiden toiminnaksi. Tiivistettynä nämä demokratiateorioiden perinteet voidaan siis esittää mielestäni niin, että liberalistisissa teorioissa päätökset tekevät kansan valitsemat, mutta vaalikausien välillä itsenäisesti toimivat edustajat. Liberalistiset demokratiateoriat suosivat siis yleensä representaation periaatetta. Populistisessa teoriaperinteessä taas kansa tekee päätökset, joita päättäjät ja viranomaiset sitten vain toteuttavat. Päätökset voidaan molemmissa teoriaperinteissä tehdä enemmistöpäätöksinä tai konsensukseen pyrkien.

Tämän teorialuvun tarkoitus on ensin selvittää kahden edellä mainitun demokratiaperinteen lähtökohtia. Sen jälkeen käyn läpi merkittävimpinä pidetyt demokratiateoriat. Teorioiden avulla pystyn sitten työn analyysiluvussa analysoimaan 15M-demokratialiikkeen tuottamia demokratiakannanottoja. Näin uskon pääseväni selvyyteen siitä, mikä on 15M-liikkeen mielestä sitä ”todellista demokratiaa”, eli minkälainen on 15M-liikkeen demokratiakäsitys.

2.1.1 Liberalistinen demokratiaperinne ja populistinen demokratiaperinne

Taistelu todellisesta demokratiasta ja voittavasta demokratiateoriasta tiivistyy yleensä käsitykseen tasa-arvon määrittelystä. Siitä, mitä demokratiaan liitetty termi tasa-arvo lopulta tarkoittaa, käydään loputonta taistelua, koska tasa-arvon vaatimus voidaan käsittää

lukemattomilla eri tavoilla. Riippuen katsantokannasta kysymys tasa-arvosta tiivistyy kysymykseen kansanvallasta. Kansan pitää kyllä vallita, mutta miten? Onko tasa-arvoinen kansanvalta sitä, että jokainen kansalainen saa vaikuttaa jokaiseen päätökseen samalla panoksella vai sitä, että jokainen kansalainen saa yhtäläisellä äänioikeudella osallistua ammattimaisten päätöksentekijöiden valintaan? Riker (1982, 9) vastaa tähän kysymykseen jakamalla erilaiset kansanvaltaiset järjestelmät liberalistisiin ja populistisiin demokratiaperinteisiin.

Liberalistisessa demokratiaperinteessä vaalien tarkoitus on vallanpitäjien valitseminen ja heidän toimintansa arvioiminen (Riker 1982, 9). Tällaisen demokratiamallin selkein esimerkki on myöhemmin esiteltävä Schumpeterin elitistinen demokratia, mutta luokittelen tässä työssä tämän perinteen alle myös muut edustuksellisuutta painottavat demokratiamallit. Liberalistissa demokratiateorioissa tasa-arvo käsitetään kapeasti. Demokratian edellyttämä kansanvalta ja kansalaisten tasa-arvoinen mahdollisuus valtaan toteutuu, kun kaikilla kansalaisilla on oikeus osallistua päätöksentekoon äänestämällä vaaleissa itselleen edustajaa. Kaikilla on periaatteessa myös tasa-arvoiset mahdollisuudet tulla valituiksi edustajiksi. Kyse on siis jonkinlaisesta lähtökohtien tasa-arvosta. Tällaisessa mallissa demokratian osallistuminen typistyy siis lähinnä vaalikilpailuksi, jossa kansa käyttää valtaansa valitsemalla itselleen edustajat parlamenttiin. Edustajat, jotka saavat vaalien kautta tavallisia kansalaisia enemmän valtaa, hoitavat sitten yhteisiä asioita parhaan tietonsa mukaan ja suhteellisen itsenäisesti äänestäjiinsä nähden. He joutuvat ottamaan äänestäjiensä näkemykset huomioon vain sillä tasolla, että tulisivat valituksi myös seuraavissa vaaleissa. (Ks. Esim. Christiano 2008.)

Christianon (2008, 3.2.) mukaan laajaa tasa-arvokäsitystä vastaan puhuvien demokratiateorioiden usko representatiiviseen demokratiaan perustuu yleensä ajatukseen siitä, että liberalistisessa mallissa päätöksentekijöiksi valikoituu vaaleissa yleensä keskimääräistä kansalaista kyvykkäämpiä ihmisiä. Liberalistista demokratiaperinnettä kannattavat nostavat usein pinnalle Platonin ja Hobbesin ajatusten kaltaisia argumentteja suoran demokratian ongelmista. Teorioiden mukaan kansa on liian tyhmä tai välinpitämätön päättääkseen valtion asioista niin, että saavutettaisiin kaikkia parhaiten hyödyttävä lopputulos. Toisaalta tavallisilla, työtä tekevilla ihmisillä ei yksinkertaisesti ole

edes aikaa keskittyä politiikkaan ja valtion johtamiseen sen vaatimalla tavalla. Tämä johtaa siihen, että suorassa demokratiassa, jossa kaikki saavat osallistua päätöksentekoon, siihen osallistuu laajoja joukkoja ihmisiä, jotka eivät toimi parhaan saatavilla olevan taustatiedon varassa. Näin ollen päätöksenteon lopputulokset ovat laadultaan heikompia kuin sellaisten päätösten lopputulokset, joihin on osallistunut asioihin kunnolla perehtyneitä ihmisiä.

Edellinen liberalististen demokratiateorioiden usein käyttämä perustelu demokratiamallilleen on Beitzin (Beitzin 1989, 21) mukaan niin kutsuttu paras lopputulos-argumentti. Argumentin mukaan demokratia on kannatettava ja muita parempi yhteiskuntamalli siksi, että se tuottaa mahdollisimman oikeita ja viisaita päätöksiä, jotka vievät yhteiskuntaa kohti arvokkaina pidettyjä olosuhteita. Liberalistiset teoriat näkevät, että parhaat päätökset voivat olla jotenkin objektiivisesti ”parhaita”. Ne kehittävät yhteiskuntaa yleisesti hyvään suuntaan. Tämän takia päätösten lopullinen valmistelu pitää jättää taitaville ammattipoliitikoille ja tasa-arvo määrittää kapeasti, esimerkiksi vaaliosallistumisen tasolle. Yleensä paras lopputulos -argumentin painottaminen johtaa representatiivisen demokratiamallin suosimiseen. Liberalististen demokratiateorioiden mukaan kansan tarpeet tulevat edustuksellisessa demokratiassa väkisininkin huomioiduiksi, koska päätöksentekijät ovat aina säännöllisin väliajoin vaalien kautta vastuussa päätöksistään.

Paras lopputulos -argumenttien ohella tärkeimmät poliittisen tasa-arvon perustelut ovat Beitzin (1989, 20 - 21) demokratian oikeutusperusteita jakavan analyysin mukaan kansan tahto -argumentit ja proseduraaliset argumentit. Kansan tahto -argumentit pohjaavat siihen näkemykseen, että demokraattisten instituutioiden pitäisi toteuttaa kansan näkemyksiä. Tämä argumentti on monesti läheinen suoran demokratian teorioille. Kansan tahto -argumentti on tavallaan paras lopputulos -argumentin sukulainen. Argumenttien perustelut ovat erilaiset, mutta molemmat oikeuttavat teot ja päätökset niiden seurauksilla eli lopputuloksilla. Molempia argumentteja voidaan siis kuvata instrumentaalisiksi: demokratialla on niiden mukaan lähinnä välinearvoa. Tällaisille instrumentaalisille argumenteille vastakkaiseksi Beitz (1989, 22 - 23) näkee niin kutsutut proseduraaliset argumentit. Ne korostavat lopputulosten sijaan demokratian arvoa itsessään. Nämä argumentit korostavat sitä, että demokraattisen osallistumisen pitäisi olla tasa-arvoisesti

mahdollista kaikille.

Proseduraalisia argumentteja käytetään usein esimerkiksi deliberatiivisen demokratiamallin perustelussa. Proseduraaliset argumentit painottavat lopputulosten ulkopuolelle jääviä demokraattisen prosessin positiivisia vaikutuksia (Setälä 2003, 14). Tällaisia ovat esimerkiksi demokratian tasa-arvoa luova luonne ja julkisen keskustelun myönteinen vaikutus siihen, miten kansalaiset omaksuvat ja hyväksyvät lait. Kansan tahto -argumentit ja proseduraaliset argumentit esiintyvät myös liberalistisissa demokratiateorioissa, mutta vahvemmin niitä painotetaan populistisissa demokratiateorioissa. Nämä teoriat ovat tasa-arvokäsitykseltään vastakkaisella puolella liberalististen demokratiateorioiden kanssa.

Populistisia demokratiateorioita voidaan kutsua myös laajan tasa-arvokäsityksen demokratiateorioiksi tai egalitaristisiksi demokratiateorioiksi (ks. Esim. Christiano 2008). Luokittelen tässä työssä populistisiksi teorioiksi kansalaisten laajoja osallistumismahdollisuuksia painottavat demokratiateoriat. Populististen demokratiateorioiden mukaan kansan pitää olla mukana kaikessa yhteisiä asioita koskevassa päätöksenteossa. Rikerin (1982, 11) mukaan populistisessa demokratiaperinteessä vaalien tarkoituksena on äänestäjien mielipiteiden yhteen kokoaminen viranomaisten ja päättäjien päätöksiksi. Äänestäjät siis valitsevat käytännössä ne päätökset, joita päätöksentekijöiden tulisi tehdä tai päättävät itse asiasta suoraan kuten antiikin Kreikassa. Tätä tapaa oikeuttaa demokratia kutsutaan juuri Kansan tahto -argumentiksi. Kansan tahto -argumenttia käytetään monesti samalla tavalla kuin paras lopputulos -argumenttia: kansan tahdon toteuttamisen voidaan nähdä johtavan parhaisiin mahdollisiin lopputuloksiin, koska kansan päättäessä mahdollisimman suuri joukko päätöksentekijöitä yhdistää päätöksentekoon parhaat edellytyksensä ja laajimmat tietonsa.

Toisaalta populistiset demokratiateoriat korostavat siis usein myös demokratian proseduraalisia arvoja: Demokraattiseen prosessiin osallistumisella itsessään on arvoa. Tärkeimmät proseduraalisten argumenttien ajamat arvot ovat Christianon (2008, 2.2.1) mukaan vapaus, julkinen oikeutus ja tasa-arvo. Vapausargumentilla vedotaan Christianon (2008, 2.2.1) mukaan siihen, että jokaisella yksilöllä pitää olla oikeus vapauteen. Jokaisen pitää olla demokratiassa oman päätöksentekonsa herra yhteisen päätöksenteon alueella,

koska yhteinen päätöksenteko vaikuttaa jokaisen yksilön elämään. Demokratia tarkoittaa siis sitä, että jokainen saa vaikuttaa itseään koskeviin päätöksiin, vaikka vaikuttamispyrkimyksenä olisi tehdä väärin. Vapausargumentti nostaa prosessin lopputulosta tärkeämmäksi: lopputulosten ei siis tarvitse olla mitenkään objektiivisesti parhaita, ne ovat hyviä silloin, kun ne ovat tekijöidensä näköisiä. Tässä proseduriargumentti eroaa erityisen selvästi paras lopputulos -argumenteista. Toisaalta demokratian ihmisiä kouluttavalla luonteella voi myös olla vaikutusta lopputulosten laatuun.

Toinen tärkeä proseduraalinen oikeutusargumentti on niin kutsuttu julkisen oikeutuksen argumentti. Tähän argumenttiin nojaavat erityisesti suoran demokratian teoriat ja deliberatiiviset demokratiateoriat. Wallin (2002, 385) mukaan julkisen oikeutuksen argumentin idea on siinä, että lait ja määräykset ovat legitiimejä vain, jos ne koskevat ainoastaan sellaisia ihmisiä, jotka ovat voineet hyväksyä niiden synnyttämisen. Tällainen käsitys esiintyy myös esimerkiksi Rousseauilla. Rousseau (1918, 154) mukaan jokainen laki, jota kansa ei ole henkilökohtaisesti vahvistanut, on merkityksetön. Wallin (2002, 385) mukaan julkisen oikeutuksen argumentti edellyttää myös, että kaikki pystyvät ymmärtämään julkisesti käsiteltävän asian eri puolet ja kaikilla on ollut mahdollisuus nähdä ne perustelut ja todisteet, joiden pohjalta esitys on tehty. Kansalaisten pitää siis voida osallistua julkiseen keskusteluun tasavertaisina. Julkisen oikeutuksen argumentti ei toimi, jos osa päätöksentekijöistä, ja synnytetyn päätöksen kohteista, ei ole ymmärtänyt käsiteltäviä asioita tai jos päätöksen perusteluina on todisteita, jotka vain osa kansalaisista on nähnyt.

Kolmas proseduraalinen argumentti on demokraattisten järjestelmien kyky kohdella ihmisiä tasa-arvoisina. Peter Singerin (1973, 34) mukaan jokaisella ihmisellä on käsitys siitä, miten yhteiset asiat pitäisi hoitaa oikein. Singer muistuttaa, että sadasta diktatuurin kannattajasta jokainen ajattelee olevansa kykenevä hallitsemaan yhteiskuntaa. Koska jokainen ei voi samaan aikaan olla diktaattori, on demokraattinen järjestelmä reilun ja tasa-arvoisen tuntuinen kompromissi näiden argumenttien ristiriidalle.

Käytännössä populistisiin demokratiateorioihin liittyy ongelmia siinä missä

liberalistisiin teorioiden. Paloheimo ja Wiberg (1996, 138) muistuttavat, että jonkinlaisen yleisen kansan tahdon määrittäminen on hyvin vaikeaa, jopa mahdotonta. Toisen etu on monesti toisen edun vastainen.

2.1.2 Enemmistö ja konsensus

Tasa-arvon toteutumiseen demokraattisessa järjestelmässä vaikuttaa ratkaisevasti myös se, minkälainen malli demokratian toteutukseksi on valittu. Demokratia tyypistyy helposti kapeaa tasa-arvokäsitystä toteuttavaksi vaalikilpailuksi, jos käytössä on enemmistöperiaate. Paloheimon ja Wibergin (1996, 150) mukaan esimerkiksi Iso-Britannia voidaan nimetä tällaisen enemmistodemokratian mallimaaksi. Niin kuin Iso-Britannian mallissa, enemmistodemokratiassa pyritään välttämään kaikenlaista vallan jakamista. Enemmistövaalitapaan perustuva vaali antaa suurimmalle puolueelle tavallisesti enemmistön paikoista. Näin enemmistönä oleva puolue voi muodostaa hallituksen yksin ja hallita ilman muiden puolueiden tukea. Sekä hallitusvalta että lainsäädäntövalta on keskitetty saman puolueen käsiin, joten vallanjaolla lainsäädäntövallan ja toimeenpanovallan välillä ei ole yhtä suurta merkitystä kuin monissa muissa poliittisissa järjestelmissä. Kaikki lainsäädäntöhankkeet voidaan säätää yksinkertaisella enemmistöllä. Parlamentin enemmistön tukea nauttiva hallitus ei tarvitse minkään vähemmistön suostumusta lainsäädäntötyölleen. Jopa perustuslakia voidaan uudistaa yksinkertaisella enemmistöllä.

Tällaisella järjestelmällä on demokratian kannalta sekä etuja ja haittoja. Toisaalta yhdelle puolueelle kohdistuva valta voi jättää pienemmät puolueet ja pienemmät eturyhmät huomiotta. Kansa antaa valtapuolueelle vaaleissa mandaatin toteuttaa omaa linjaansa ja arvostelee puolueen onnistumista sitten seuraavissa vaaleissa. Demokratiasta puuttuu siis laajan tasa-arvokäsityksen teorioille ominainen osallistuvuuden ulottuvuus. Toisaalta yhdelle puolueelle keskittynyt valta on äänestäjille selkeää: se ei jätä epäselvyyttä siitä, kuka on vastuussa tehdyistä päätöksistä. Näin ollen kansan on helppoa reagoida vaaleissa sekä hyviin että huonoihin päätöksiin.

Laajaa tasa-arvoa kannattavat demokrateoriat taas kannattavat usein

konsensusdemokratiaa. Tällaisen demokratian toteutuksen mallimaana voidaan Paloheimon ja Wibergin (1996, 151) mukaan pitää esimerkiksi Sveitsiä. Konsensusdemokratialle on ominaista suhteellinen vaalitapa, joka tarjoaa erilaisille mielipidesuuntauksille mahdollisuuden saada edustuksensa parlamenttiin. Konsensusdemokratioissa on monipuoluejärjestelmä. Se kuvastaa yhteiskunnan jakaantumista moniin erilaisiin ristiriitautuvuuksiin. Tällaisessa järjestelmässä vallan jakaminen on keskeistä. Toimeenpanovallan ja lainsäädäntövallan erottamisella on suurempi merkitys kuin enemmistödemokratiassa. Hallitus on monesti laaja koalitio, joka edustaa monia erilaisia etu- ja mielipideryhmiä. Suuri koalitio pystyy yhtä valtapuoluetta paremmin ottamaan huomioon erilaisten ryhmittymien mielipiteet ja näin ollen ylläpitämään yhteiskunnallista konsensusta. Sveitsin malli on kuuluisa myös siitä, että siinä korostetaan kansalaisten osallistumista päätöksentekoon kansanäänestysten ja kansalaisaloitteiden kautta. Myös paikallisdemokratiaa pidetään Sveitsissä arvossaan. Antiikin Kreikasta mallia ottavat kansankokoukset ovat edelleen käytössä joissain Sveitsin kanttoneista. Oppositiolle ei konsensusdemokratiassa anneta samanlaista arvoa kuin enemmistödemokratiassa. Jos konsensusdemokratiassa on merkittävä oppositio, ei kaikkien väestöryhmien etuja ole otettu huomioon päätöksiä tehtäessä. Konsensusdemokratiassa kaikkien mahdollisuus osallistua päätöksentekoon korvaa opposition roolin.

On mielestäni kuitenkin tärkeää muistaa, että konsensusdemokratiallekin on hyvin monenlaisia määritelmiä. Esimerkiksi suomalaista monen puolueen hallitukseen pohjaavaa mallia pidetään yleisesti ottaen konsensusdemokraattisena, vaikka parlamentissa on aina myös selkeä oppositio ja päätökset tehdään enemmistöpäätöksinä äänestämällä. Monet deliberaatiota äänestyksen sijaan painottavat demokrateeriat ja ruohonjuuridemokratialiikkeet taas näyttävät mielestäni tähtäävän jonkinlaiseen täydellisempään konsensukseen. Tällaisessa konsensuksessa päätösehdotukset saavuttavat konsensuksen vasta sitten, kun kaikki päätöksentekijät hyväksyvät ehdotuksen ehdot.

2.2 Demokratiateoriat

Tarkastelen seuraavaksi tarkemmin demokratiateorioiden erityispiirteitä ja tärkeimpiä demokratiateorioita. Keskityn ensin liberalistisen teoriaperinteen teorioihin (2.2.1 - 2.2.3) ja sen jälkeen populistisiin teorioihin (2.2.4 - 2.2.6).

2.2.1 Liberaalit demokratiateoriat

Liberaali demokratia on tällä hetkellä selkeästi laajimmin hyväksytty demokratiamalli. Laajasta kritiikistään huolimatta sitä pidetään tehokkaimpana käytössä olevana tapana toteuttaa kansan tahtoa. Se kuuluu, nimensä mukaisesti, liberalistisen teoriaperinteen teorioihin. Liberaalit demokratiateoriat perustuvat edustukselliseen demokratiaan ja puhekielessä representatiivisella demokratialla tarkoitetaan monesti juuri liberaalia demokratiaa. Liberaalit demokratiateoriat mielletään yleensä vahvasti paras lopputulos-teorioiksi. Ne katsovat edustajiksi valittujen olevan kyvykkäimpiä hoitamaan yhteisiä asioita koskevaa päätöksentekoa ja sen takia päätöksistä odotetaan usein objektiivisesti parhaita mahdollisia. Liberaalien demokratiateorioiden mukaan päätösten pitää viedä yhteiskuntaa kohti jonkinlaisia yleisesti arvokkaina pidettyjä olosuhteita. (Ks. Esim. Ankersmit 2002.) Kun demokratiaa toteutetaan edustuksellisuuden kautta, kansalaiset eivät Setälän (2003, 53) mukaan esitä kantojaan suoraan yksittäisistä poliittisista asiakysymyksistä, vaan valitsevat vaaleissa ne puolueet ja ehdokkaat, joiden edustamia kantoja he haluavat tukea.

Ankersmit (2002, 108) käsittelee edustuksellisen demokratian luonnetta kahden taideteorian, yhdennäköisyys- ja substituutioteorioiden, avulla. Nykyään representatiiviset demokratiat painottavat yleensä substituutioteoriaa, jossa representaatio määritellään niin, että representaation tehtävä on tehdä semmoinen olevaksi, joka on poissaolevaa. A on representaatio B:stä, kun se ottaa B:n paikan. Tällöin demokratia oikeutetaan siis juuri sen lopputuloksilla. Ankersmitin mukaan (2002, 109 - 113) substituutioteoriaa sovellettaessa ei ole pelkästään luultavaa, että edustaja ja edustettava eroavat toisistaan – se on jopa suotavaa. Tämä liberaalin demokratian kannattama malli ei ole Ankersmitin mukaan

ongelma, koska edustajalla voidaan odottaa olevan kyky tehdä poliittisesti viisaampia ratkaisuja kuin tavallisella kansalaisella. Ankersmit näkee edustajista koostuvan parlamentin elimenä, joka pyrkii parhaaseen mahdolliseen lopputulokseen erottautumalla kansan vaatimuksista ainakin vaalien välisen ajan. Kansan vaatimuksien seuraamisen hän näkee johtavan tilanteeseen, jossa parlamentti päätyy parhaan mahdollisen lopputuloksen sijaan taistelemaan keskenään riitelevien eturyhmien eduista.

Representaatiota voidaan kuitenkin perustella myös kansan tahto -argumenteilla (Ankersmit 2002, 108). Silloin representaation toivotaan toimivan yhdennäköisyysteorian periaatteiden mukaan: taideteoksen pitää näyttää samalta kuin se kohde, mitä se edustaa. Tällöin edustuksellisessa demokratiassa edustajien pitäisi ajatella mahdollisimman samalla tavalla kuin edustettavien.

Koska liberaalit demokratiateoriat nojaavat vahvasti paras lopputulos -argumenttiin, on niiden tasa-arvokäsitys kapea. Kansalaisten osallistuminen pohjautuu pitkälti vain vaaliosallistumiseen. Tästä huolimatta liberaaleja demokratiateorioitakin voidaan pyrkiä oikeuttamaan proseduraalisilla argumenteilla. Liberaali demokratia edistää muun muassa kansalaisten yksilönvapautta. (Setälä 2003, 13.) Toisaalta liberaalin demokratian suhtautuminen tasa-arvoon riippuu Robertsonin (1985, 287-288) mukaan myös valtion vaalilaista. Esimerkiksi Britanniassa hallituksen saattaa vaalilaeista johtuen muodostaa puolue, jota tukee vain kolmannes äänestäjistä. Näin ollen tällainen hallitus voi ajaa läpi lakeja, joita enemmistö kansasta vastustaa.

Yleisimmät tavat valita parlamentin jäsenet edustuksellisessa demokratiassa ovat: yhden edustajan vaalipiiri -malli, suhteellinen malli ja ryhmämalli (Christiano 2008, 4.) Yhden edustajan vaalipiiri -mallissa valtio jaetaan suurinpiirtein samankokoisiin piireihin ja jokaiselta alueelta valitaan yksi jäsen edustamaan aluettaan. Suhteellisessa mallissa puolueiden asettamat ehdokkaat kilpailevat paikoista lakiasäätävässä elimessä, ja paikat jaetaan suhteessa puolueiden saamaan kannatukseen. Ryhmämallissa taas kansa on jaettu ei-alueellisiin ryhmiin, kuten kieliryhmiin ja etnisiin ryhmiin. Vaaleissa valitaan edustajat näille ryhmille.

Yhden edustajan vaalipiiri -mallin puolesta argumentoidaan Christianon (2008, 4) mukaan useimmiten sillä, että se tuottaa vakaan hallinnon. Ajatus on, että suhteellinen malli jakaa kansalaisuuden toisiaan vastaan taisteleviin homogeenisiin ryhmiin, jotka takertuvat jäykästi puoluerajoihin ja taistelevat jatkuvasti hallitusvaltaan pääsemisestä. Koska järjestelmässä on monia puolueita, jotka eivät halua tehdä kompromisseja, hallitukset ovat tuomittuja hajoamaan nopeasti. Yhden edustajan vaalipiiri -mallin taas katsotaan suosivan kaksipuoluejärjestelmää, joka nähdään suhteellista mallia vakaampana vaihtoehtona.

Yhden edustajan vaalipiiri -mallia kritisoidaan kuitenkin siitä, että sen seurauksena puolueet muuttavat puolueohjelmiaan niin, että niillä voidaan kosiskella mediaaniäänestäjää. Näin puolueiden väliset erot pienenevät. Tämä toisaalta pakottaa ihmisiä tekemään kompromisseja, mutta toisaalta sen pelätään hiljentävän vähemmistöryhmien äänet. Yhden edustajan vaalipiiri -mallia kritisoidaan myös siitä, että se johtaa epäilyttäviin vaalikampanjoihin. Kun puolueen pitää kosiskella laajoja, heterogeenisiä massoja, se siirtyy helposti mainostamaan itseään epäoleellisilla tai epämääräisillä argumenteilla. Näin ollen vaalikampanjat keskittyvät vain kansan harhaan johdattamiseen, samalla kun poliitikot päättävät asioista savuverhon takana. Kapean tasa-arvon teorioiden kannattajien näkökulmasta tämä ei tietenkään välttämättä ole ongelma, mutta monien muiden mielestä on. Suhteellisen mallin kannattajat taas haluavat Christianon (2008, 4) mukaan useimmiten, että puolueet olisivat selviä sen suhteen, minkälaista politiikkaa ne ajavat, koska he näkevät demokratian pohjautuvan ennen kaikkea tasa-arvoon. Ryhmämallin kannattajat taas ovat sitä mieltä, että jotkut historiallisesti riistetyt ryhmät jäävät kaltoin kohdelluksi myös suhteellisessa mallissa. Ryhmämallin ongelmana voi kuitenkin olla se, että se painottaa vahvasti joitain erityiskysymyksiä, kuten kielikysymystä, vaikka kansalaisten suuri joukko ei arvota tätä kysymystä kovin korkealle politiikan asialistalla.

2.2.2 Elitistiset demokratiateoriat

Myös elitistiset demokratiateoriat sijoitetaan liberalistisen demokratiaperinteen teorioihin, koska demokratian tasa-arvo määritetään niissä kapeasti - tarkasti ottaen vielä kapeammin kuin liberaaleissa demokratiateorioissa. Laaja kansalaisten osallistuminen yhteiskunnalliseen päätöksentekoon johtaa teorian mukaan huonoon lainsäädäntöön, jota

toteuttavat ylitunteelliseen ja huonosti informoituun kansaan vetoavat kansankiihottajat. Elitistiselle teorialle kansalaisten poliittinen apatia on asioiden ihanteellinen olotila. Demokratia tarkoittaa näissä teorioissa lähinnä sitä, että kansalaiset osallistuvat päätöksiä tekevien eliittien kierrättämiseen vaalien kautta. Päätöksenteko voi elitistisissä teorioissa perustua äänestämisen sijasta myös deliberaatioon, mutta toisin kuin normaalisti deliberatiivisissa demokratiateorioissa, keskustelua käydään elitistisissä teorioissa vain eliittiin kuuluvien välillä. (Christiano 2008, 3.1.1.)

Elitistinen teoria uskoo representaatioon ja pitää suoraa demokratiaa tehottomana. Ehkä kuuluisin elitistinen teoria on Joseph Schumpeterin minimalistinen demokratiateoria, jossa yksilöt kilpailevat kansan äänistä samalla tavalla kuin tuotteet kilpailevat ostajista markkinoilla. Tavallisesti ajatellaan, että demokratiassa kansalaisten mielipiteet muuttuvat demokraattisessa prosessissa kollektiiviseksi päätökseksi. Schumpeterillä asia on toisinpäin: poliittiset johtajat määrittelevät kantansa julkisesti, ja kansa päättää voittavasta kannasta äänestämällä. Kansalaiset osallistuvat demokratiaan siis vain äänestämällä. He eivät ole yhteiskunnan päättävä luokka, koska heidän tietonsa poliittisista kysymyksistä ovat vähäisiä. Laajemmat tasa-arvopyrkimykset näyttäytyvät Schumpeterille vaarallisina. (Schumpeter 1942, 250, 260 - 263.) Setälän (2003, 14) mukaan Schumpeterin teoria on proseduraalinen teoria. Se kuvaa demokratian proseduuriksi, vaikka ei systemaattisesti vetoakaan mihinkään demokratian tuottamaan arvoon. Toisaalta Schumpeterin teoria pohjaa mielestäni myös paras lopputulos -argumenttiin. Demokraattisella prosessilla on myös lopputulosarvoa, vaikka se onkin vähäistä. Kansalaisia tarvitaan kuitenkin valvomaan, etteivät poliitikot johda yhteiskuntaa täysin väärään suuntaan.

Schumpeter (1942, 250, 260-263) ei usko, että on olemassa yhtä, yleistä hyvää politiikkalinjaa, jota jokainen todellisuudessa haluaa ja johon kansa voi keskustelun avulla päästä. Schumpeter huomauttaa, että vaikka klassiset demokratianmääritelmät perustuvat kansan tahdon toteutumiseen, kansalla ei todellisuudessa ole yhteistä tahtoa vaan useita tahtoja. Yhteinen hyvä tarkoittaa eri ihmisille eri asioita ja näin ollen suora demokratia ei välttämättä pääse yhtään lähemmäksi yhteistä hyvää, kuin representatiivinenkaan. Schumpeterin mukaan yhteisen hyvän eri tavalla näkevien ihmisten tekemä kompromissi vain halventaa molempia näkökantoja. Poliittisiin kysymyksiin syventymätön kansalainen

tapaa suhtautua niihin välinpitämättömästi tai liian emotionaalisesti, eikä siksi pysty näkemään asioiden oikeita mittasuhteita ja syy-seuraus-suhteita. Tämä voi olla valtiolle erittäin vaarallista, joten tällaisista puutteellisista lähtökohdista syntyvää päätöstä ei voida Schumpeterin mukaan pitää kansan todellisena tahtona. Schumpeterin mukaan ammattipoliitikkojen ryhmä pystyy tuottamaan kansan tahdon kansaa itseään paremmin. Demokratia on silti merkityksellistä, koska se mahdollistaa huonojen ammattipoliitikkojen poistamisen vaalien avulla. (Schumpeter 1942, 250, 260 - 263.)

Schumpeterin (1942, 272) mukaan tällaisen mallin etuna on myös, että se luo demokratian lopputuloksena vapautta. Koska tällaisessa vaaleissa kilpailemiseen perustuvassa demokratiassa kilpailijat tarvitsevat vapautta puhua, sanan- ja lehdistönvapaus liittyvät lähes aukottomasti malliin. Schumpeter ottaa myös kantaa kritiikkiin siitä, että enemmistöperiaatteella toteutetun demokratian kohdalla edustajat edustavat vain osaa kansasta. Hänen mielestään kritiikki on epälooginen, koska tällaisen demokratiamallin tärkein piirre on juuri se, että kansa käyttää äänensä valitakseen itselleen johtajiaan. Kyse on vain siitä, että johtajaksi valikoituu se, kuka saa eniten ääniä. Edustuksellisuuden täydellisyydestä puhuminen on puhumista eri asiasta.

2.2.3 Pluralistiset demokratiateoriat

Pluralistiset demokratiateoriat (tai korporatiiviset demokratiateoriat) sijoittuvat liberalististen ja populististen demokratiateorioiden välimaastoon. Ne voidaan nähdä myös jonkinlaisena välimuotona demokratian lopputulosarvoja kannattavien teorioiden ja proseduraalisia arvoja kannattavien teorioiden välillä.

Pluralistisissa demokratiateorioissa erilaiset eturyhmät, korporaatiot, taistelevat keskenään. Konflikti nähdään demokratian virtalähteenä. Pluralistisissa demokratiateorioissa ihmiset jakautuvat ryhmiin, joiden jäseniä yhdistävät samat, omaa arkielämää koskettavat kiinnostuksenkohteet. Ihminen voi kuulua useampiin eri ryhmiin, koska hänellä voi olla useita erilaisia kiinnostuksenkohteita. (Cunningham 2002, 73.) Pluralististen teorioiden ideana on Christianon (2008, 3.1.2) mukaan se, että demokratia toimii pluralistisessa mallissa osallistavasti, koska omaa kiinnostustaan lähellä olevissa asioissa ihmiset ovat

hyvin informoituja ja kiinnostuneita osallistumaan tätä asiaa koskevaan julkiseen päätöksentekoon. Yrittäjät esimerkiksi ovat kiinnostuneita yritysveroja koskevasta keskustelusta. Tämänlaisten teorioiden mukaan demokratia ei ole vähemmistön valtaa vaan vähemmistökoalitioiden vallankäyttöä. Vaikka kansalaiset eivät suoraan ole kiinni vallassa, ovat he ainakin lähellä oman eturyhmänsä vallankäyttäjiä. Teoria lähenee siis egalitarismia, koska se yrittää saada kansan mukaan päätöksentekoon edes niillä alueilla, jotka koskevat kyseisen kansanjoukon elämää. Se ei kuitenkaan toteuta julkisen oikeutuksen arvoja, koska kansalaisten ei ole tarkoitus osallistua julkiseen keskusteluun yhteisestä hyvästä, vaan toimia omissa ryhmissään omiin asioihinsa keskittyen. Näin ollen demokraattinen prosessi jää eturyhmien väliseksi tinkimiseksi, taisteluksi ja lobbaamiseksi. Deliberaatiota voi olla eturyhmien välillä, mutta se ei ole koko yhteiskunnan laajuista. Pluralistiset demokratiateoriat käsittävät demokratian tasa-arvon laajemmin kuin edustuksellisen demokratian teoriat, mutta edelleen kapeammin kuin suoran demokratian teoriat.

Seuraavaksi käsittelen populistisia demokratiateorioita. Mainitsen niistä tässä työssä suoran demokratian teoriat (2.2.4), deliberatiiviset demokratiateoriat (2.2.5) ja radikaalit demokratiateoriat (2.2.6).

2.2.4 Suora demokratia

Suoran demokratian teoriat kuuluvat populistisiin demokratiateorioihin. Robertsonin (1985, 87) mukaan suoraa demokratiaa pidetään vastakäsitteenä representatiiviselle demokratialle. Suoran demokratian teoria käsittää tasa-arvon representatiivista teoriaa laajemmin. Teorian mukaan kaikkien kansalaisten pitää voida osallistua suoraan yhteiskunnalliseen päätöksentekoon ja lakien hyväksyntään. Tätä velvollisuutta ja oikeutta ei voida delegoida kenellekään. Suoran demokratian teorian mukaan demokraattisessa yhteiskunnassa ei voida siis valita pientä ihmisjoukkoa, joka hoitaisi asioita suuremman ihmisjoukon puolesta. Mallin edelläkävijäksi nähdään 400-luvun ateenalainen demokratia, jossa jokainen kansalaiseksi laskettu sai vaikuttaa päätöksentekoon suoraan. Edustuksellisen demokratian teorioihin verrattuna suoran demokratian teoriat painottavat vahvemmin kansan tahdon toteutumista ja demokratian proseduraalisia vaikutuksia

lopputulosvaikutusten rinnalla. Toisaalta juuri sen, että kansa osallistuu päätöksentekoon, nähdään usein vaikuttavan positiivisesti myös päätösten laatuun. Suoran demokratian teorioiden mukaan demokratian edistämiä proseduraalisia vaikutuksia ovat muun muassa vapaus ja tasa-arvo.

Yksi tärkeimmistä suoran demokratian isistä on Jean-Jacques Rousseau. Rousseaulle (1918, 169) suora demokratia on välttämätöntä todellisen vapauden toteutumisen takia. Rousseaulle (1918, 154) jokainen laki, jota kansa ei ole henkilökohtaisesti vahvistanut, on merkityksetön. Ylintä valtiovaltaa ei voida luovuttaa samasta syystä, kuin sitä ei voida siirtää: valtiiovallan olemuksena on yleistähto, eikä yleistähtoa voida edustaa. Yleistähto on sama kuin kansalla tai sitten se ei ole sama; keskiväliä ei ole. Yleistähdolla Rousseau (1918, 154) tarkoittaa jonkinlaista kansan muodostamaa mielipidettä hyvästä, johon kaiken päätöksenteon pitäisi perustua. Edustuksellisessa demokratiassa päätökset eivät noudata yleistähtoa, koska ne eivät synny kansan keskuudessa. Rousseauun mukaan kansa on edustuksellisessa demokratiassa vapaa vain valitessaan parlamentin jäseniä. Heti kun edustajat on valittu, kansa muuttuu pelkäksi orjaksi ja ajautuu päätöksenteon marginaaleihin.

Yleistähto ei kuitenkaan tarkoita sitä, että kansa välttämättä olisi yksimielinen päätöksenteossa. Rousseau (1918, 169) hyväksyy enemmistöperiaatteen suoran demokratian päätäntämuotona. Enemmistöperiaatteen kriitikoiden mukaan rousseaulaisesta demokratiamallista voi seurata ongelma, jota kutsutaan enemmistön tyranniaksi. Enemmistön tyranniassa vähemmistö joutuu jatkuvasti alistumaan lakien alle, joita he itse vastustavat. He siis menettävät valtion takia omaa vapauttaan. Tämän ongelman takia deliberatiivisen demokratian kannattajat pitävät konsensushakuista keskustelua enemmistöperiaatetta parempana tapana päättää yhteisistä asioista.

Rousseau ei usko enemmistön tyrannian syntymiseen. Hänen (1918, 170) mukaansa enemmistön ääni on aina yleistähdön mukainen, joten jos jonkun mielipide on äänestyspäätöksen vastainen, hän on vain erehtynyt siitä, mitä on yleistähto. Äänestyksissä ei siis kysytä, onko joku laki hyvä vai huono, vaan sitä, onko se yleistähdön mukainen. Ainoa laki, joka vaatii yksimielistä hyväksymistä, on yhteiskuntasopimus.

Yhteiskuntasopimus on Rousseauin luoma käsite, jolla luonnontilassa olevat ihmiset liittyvät yhteen luodakseen itsensä yläpuolelle kansan etua suojelevan yleistahdon. Samalla he luovat valtion. Mutta koska jokainen ihminen on Rousseauin mukaan syntyessään vapaa, ei ihmistä voida enemmistölläkään pakottaa liittymään yhteiskuntasopimukseen, vaan hän voi halutessaan jäädä sen ulkopuolelle. Sen jälkeen yleistähtoa voidaan kuitenkin luoda enemmistöllä. Kun valtio on perustettu, valtion alueelle jääminen tarkoittaa sen vallan alaiseksi suostumista. Näin ollen enemmistön ääni velvoittaa kaikkia kansalaisia. (Rousseau 1918, 169.)

Suoran demokratian ilmeisimmät ongelmat liittyvät sen toteutettavuuteen. Suoraa demokratiaa oli Robertsonin (1985, 89) mukaan mahdollista toteuttaa antiikin Kreikassa vain siksi, että vapaiden aikuisten miesten eli kansalaisten määrä ei ollut enempää kuin 20 000 ja osallistumisprosentti kansankokouksiin saattoi jäädä pieneksi. Nykyisen kokoisissa valtioissa kaikkien kansalaisten osallistumisen mahdollistaminen on vaikeampaa, joskin nykyteknologia lievittää näitä ongelmia huomattavasti. Suoraa demokratiaa vastustetaan myös samoilla argumenteilla, joilla edustuksellista demokratiaa puolustetaan. Suoran demokratian kriitikoiden mukaan monimutkaisista ongelmista päättäminen ja keskusteleminen voi olla kansalle liian vaikeaa tai ainakin vaatia töissä käyviltä ihmisiltä liikaa aikaa ja omistautumista. Tämän takia suoran demokratian kriitikoiden mukaan on tehokkaampaa perustaa pelkästään politiikkaan keskittyvien ammattipoliittikkojen joukko.

Suoran demokratian tasa-arvoistava vaikutus on kuitenkin kiistaton ja se on saanut vakaata tukea monista eri demokratiateorioista. Muun muassa deliberatiivista demokratiaa kannattavat teoreetikot tukeutuvat usein suoran demokratian ideaaleihin. Turnerin (2006, 127) mukaan rousseaulainen representatiivisuuden kritiikki on ollut tyypillistä myös ruohonjuuridemokratialiikkeille, radikaalia demokratiaa ajaville liikkeille ja neo-marxistisille liikkeille.

2.2.5 Deliberatiiviset demokratiateoriat

Deliberatiiviset demokratiateoriat (tai julkisen oikeutuksen demokratiateoriat) kuuluvat

populistisen demokratiaperinteen teorioihin. Setälän (2003, 131) mukaan deliberatiivisista demokratiateorioista tuli osallistuvaa tai suoraa demokratiaa painottaneen aikakauden jälkeen 1980-luvulla tärkein haastaja instituutioita painottaville demokratiakäsityksille. Deliberatiivisten demokratiateorioiden mukaan päätöksentekoa edeltävä keskustelu ja harkinta ovat demokratian tärkeimmät ominaisuudet (Setälä 2003, 14 - 15). Kaikkien, joihin päätös vaikuttaa, pitää voida osallistua päätöstä edeltävään julkiseen keskusteluun (Elster 1998, 8). Näin pitää olla riippumatta siitä, onko päätös tehty suoraan näiden ihmisten toimesta vai ovatko sen tehneet edustajat, joille päätöksentekovalta on siirretty. Poliittisten päätösten pitäisi deliberatiivisten demokratiateorioiden mukaan perustua autonomisten ja tasa-arvoisten ihmisten väliseen järkeen perustuvaan julkiseen keskusteluun ja julkiseen harkintaan.

Deliberatiiviset demokratiateoriat perustelevat demokratiaa etenkin proseduraalisilla argumenteilla. Setälän (2003, 15) mukaan deliberatiivisessa demokratiassa menettelytapojen arvo perustuu yleensä siihen, että ne edistävät demokraattisten toimijoiden sitoutumista demokratiaan. Demokratia osallistaa ja aktivoi kansalaisia ja on tätä kautta arvokasta. Deliberaatio ja julkinen harkinta luovat myös päätöksille oikeutusta: päätöksiin, joiden tekemiseen kansalainen on itse osallistunut, on luonnollisesti helpompaa sitoutua kuin sellaisiin sääntöihin, joiden muodostamiseen ei ole saanut ilmaista mielipidettään. Mielestäni deliberatiivisia teorioita voi perustella myös kansan tahto -argumenteilla, koska julkisen keskustelun lopputuloksien voidaan nähdä heijastelevan keskustelijoiden tahtoa.

Christianon (2008, 2.2.2) mukaan deliberaatiossa osallistujat kohtaavat toisensa tasaveroisina. Kaikki ymmärtävät keskusteluun osallistuvien mielipiteiden kirjon, mutta ovat julkisen järkeilyn kautta halukkaita löytämään ratkaisuksi parhaan mahdollisen vaihtoehdon. Tarkoituksena on, että mielipiteiden vaihdon kautta päästään kaikkien hyväksymään ratkaisuun. Tämä deliberatiivisen demokratian tavoite pohjaa Setälän (2003, 136) mukaan Kantin moraalifilosofiaan ja kategoriseen imperatiiviin, jonka mukaan ihmisten pitää toimia vain niin, että heidän tekojensa pohjana olevista periaatteista voi muodostaa yleistettäviä moraalisia ohjeita. Jos julkisessa keskustelussa toimitaan näin, uskotaan deliberaation löytävän lukuisista vaihtoehdoista päätöksiksi ne ehdotukset, joilla

on parhaat perustelut (Setälä 2003, 131). Tällöin deliberaatio voi osoittautua keinoksi rakentaa yhteisymmärrystä erilaisia tavoitteita ajavien eturyhmien välille ja löytää ratkaisun tilanteeseen, jossa yhteistä käsitystä yhteisestä hyvästä ei ole olemassa. Aiemmin esiteltyihin suoran demokratian teorioihin deliberaation periaatteita, esimerkiksi Jürgen Habermasin kommunikatiivisen rationaalisuuden teoriaa, voidaan verrata ainakin seuraavasti. Rousseauilla päätösten oikeutus perustui kansalaisten arvojen etukäteiseen yhdenmukaisuuteen, mutta Habermasin teoriassa tällaista yhteistä arvopohjaa ei ole olemassa. Yksimielisyys saavutetaan julkisella harkinnalla. (Setälä 2003, 139 - 140).

Deliberatiivisten teorioiden suurin ongelma on tietenkin siinä, että mitä tapahtuu, jos konsensusta ei synny. Sen takia monien proseduralistisia arvoja painottavien suoran demokratian kannattajien mielestä enemmistöperiaatteen käyttö on paljon deliberaatiota tehokkaampaa. Heidän mielestään demokratian tasa-arvon edellytys toteutuu jo proseduurissa, koska kaikki hyväksyvät päätöksenteon menettelytavan. Poliittinen tasa-arvo toteutuu äänestyksessä, koska jokaisella on yhtäläinen ääni. Siksi demokraattisen päätöksenteon hyväksyttävyyys ei ole riippuvaista siitä, ovatko syntyneet päätökset jokaisen mieltymyksen mukaisia. (Setälä 2003, 80.) Christianon (2008, 2.2.2) mukaan deliberatiivisten demokratioiden kannattajat vastaavat usein täydellisen konsensuksen mahdottomuutta koskevaan kritiikkiin niin, ettei täydellistä konsensusta välttämättä tarvitsekaan saavuttaa. Julkisen oikeutuksen ei demokratiassa tarvitsekaan löytää täydellistä konsensusta jokaisesta yksityiskohdasta, vaan tähdätä konsensukseen yleisemmällä tasolla.

Toisaalta deliberatiivisen demokratiateorian ongelmaksi nähdään sen poikkeuksellisen vahva oletus ihmisen järkevyydestä. Jotta julkinen keskustelu toimisi tehokkaasti, yhteiskuntaa sääteleviksi periaatteiksi pitää ehdottaa vain valmiiksi karsittuja periaatteita, joita muut konsensushalukkaat järkevät kansalaiset voivat hyväksyä. Kiistanalaisia ehdotuksia ei voi tehdä. Näin ollen kansalaisten pitää siis hillitä itseään ehdottamasta periaatteita, jotka ovat heistä parhaita mahdollisia, mutta jotka he tietävät kiistanalaisiksi muiden kannalta. Tätä ”deliberatiivisuuden ongelmaa” vastaan voidaan argumentoida sekä epistemologisesti että demokratian kannalta. Koska ei ole olemassa mitään yksilöiden uskomusten takana olevaa suurta ja oikeaa oikeutusta, pitää oikeutuksen rakentua järkevien

ihmisten uskomusten varaan. Toisaalta demokratian periaatteiden mukaan voidaan katsoa, että yksilö ei kohtele toisia tasa-arvoisina, jos hän ajaa läpi sääntöä, jota muut eivät voi hyväksyä. Näinhän enemmistöperiaatteen käytössä taas yleensä käy.

2.2.6 Radikaalit demokratiateoriat

Radikaalit demokratiateoriat kuuluvat populistisen demokratiaperinteen teorioihin. Radikaalidemokraatit hyväksyvät Cohenin ja Fungin (2004, 23) mukaan sen, että jokainen massademokratia pitää järjestää ainakin osin representaation kautta. Mutta representaatio ei kuitenkaan toteuta demokraattisia arvoja tarpeeksi hyvin. Siksi radikaalidemokraatit uskovat Rousseauin ajatuksiin kansan laajasta osallistumisesta julkiseen päätöksentekoon. Kansalaisilla pitäisi olla suuremmat suorat roolit päätöksenteossa. Radikaalidemokraatit painottavat kuitenkin Rousseaua poiketen myös deliberaatiota. Radikaalidemokratia yhdistää siis suoran demokratian ja deliberatiivisen demokratian vaatimukset saadakseen kansanvallan toimimaan ja purkaakseen yhteiskuntaan muodostuneet valtaeliitit ja hierarkiset valtasuhteet. Radikaalidemokraateille edustuksellinen demokratia on vaalikilpailua, joka ei johda todellisen demokratian toteutumiseen. Mouffen (1992, 1) mukaan radikaalidemokraattien on siksi pyrittävä radikalisoimaan demokratia. Se ei tarkoita liberaalin demokratian syrjäyttämistä, vaan sen huonojen puolien karsimista ja hyvien puolien vahvistamista.

Radikaalit demokratiateoriat yhdistelevät elementtejä erityisesti suorasta demokratiasta ja deliberatiivisesta demokratiasta. Radikaalit demokratiateoriat kritisoivat edustuksellista demokratiaa Cohenin ja Fungin (2004, 24 - 25) mukaan erityisesti kolmesta asiasta: vastuullisuudesta, tasa-arvosta ja poliittisesta itsehallinnosta. Niiden mukaan edustuksellisuus tekee kansalaisista vastuuttomia, koska he tuntevat edustuksellisuuden myötä voivansa siirtää julkisen päätöksenteon vastuun edustajilleen. Samalla heidän taitonsa arvioida demokratian toimivuutta rapistuu ja he menettävät kykynsä tehdä hyviä päätöksiä vaaleissa. Myös edustuksellisen demokratian kyky luoda tasa-arvoa on radikaalien demokratiateorioiden mukaan puutteellinen, koska se luo poliittisia eliittejä, joille taloudelliset edut kasaantuvat. Radikaalit demokratiateoriat ehdottavat deliberaatiota

ja osallistuvampaa päätöksentekoa vastaukseksi tälle ongelmalle. Deliberaatio parantaa tasa-arvoa, koska sen ansiosta päätöksenteossa voittaa parhaan argumentin esittäjä suurimpien resurssien omistajan sijaan. Kansalaisten osallistumisen lisääminen taas on omiaan vähentämään vallan keskittymistä. Radikaaleissa demokratioteorioissa edustuksellisen demokratian nähdään myös syövän kansan poliittista itsehallintoa. Edustuksellisuus typistyy eturyhmien taisteluksi, kun taas deliberaation avulla kansalaiset voisivat todella elää itse säätämiensä lakien mukaan. Edustuksellisen demokratian kritiikissä on myös mielestäni otettava huomioon kysymys siitä, pystyykö lyhyellä syklillä käytävään vaalikilpailuun keskittyvä puoluekoneisto hoitamaan yhteiskunnan pitkän aikavälin ongelmia.

Toisaalta Cohen ja Fung (2004, 28) kuitenkin myöntävät, että deliberaation ja osallistuvan suoran demokratian yhdistäminen voi tuoda eteen uusia ongelmia. Ensinnäkin parhaan argumentin etsiminen keskustelussa on huomattavasti helpompaa, jos asiantuntijat syrjäyttävät keskustelusta huomommin informoidut kansalaiset. Näin ei kuitenkaan voida tehdä, jos halutaan teorian ihanteiden mukaan korostaa osallistuvuutta. Toisaalta jotkut radikaalidemokraatit ovat sitäkin mieltä, että myös deliberaation kautta haettava konsensus johtaa aina joidenkin ryhmien alistamiseen. (ks. esim. Laclau & Mouffe 2001.) Esimerkiksi Chantal Mouffe, jota pidetään yhtenä radikaalin demokratian keskeisimmistä kehittäjistä, hylkää konsensushakuisuuden. Mouffelle konfliktit ja erimielisyydet ovat demokratian tae. (Lindroos & Soininen 2008, 222.) Tämä on hyvin vastakohtainen ajatus esimerkiksi deliberatiivisen demokratian lähtökohtiin verrattuna. Siinä missä Habermass uskoo, että keskustelun avulla voidaan päästä eroon konflikteista, etsii Mouffe keskusteluista voittajia ja häviäjiä.

Cohenin ja Fungin (2004, 28 – 32) mukaan laajat kansanjoukot voivat harrastaa deliberaatiota, jos tingitään osallistuvan demokratian suoruudesta. Tällöin deliberaation vaikutus päätöksentekoon ei kuitenkaan ole suora. Suuremmaksi osallistuva deliberatiivinen demokratia voidaan muuttaa, jos keskustelijoiden ryhmät jaetaan pienemmiksi. Kaikki eivät keskustele kaikista asioista, vaan jokainen osallistuu esimerkiksi omaa naapurustoaan tai erityisalaansa koskeviin keskusteluihin. Tällaisten järjestelyjen avulla osallistuva deliberatiivinen demokratia voi toimia yhdessä

representatiivisen demokratian kanssa. Kansalaiset, joilla on enemmän vaikutusmahdollisuuksia, suhtautuvat yhteisten asioiden hoitamiseen ja niistä keskustelemiseen aktiivisemmin sekä keskustellessaan asioista naapureidensa kanssa kuin toimiessaan esimerkiksi äänestäjinä representatiivisen demokratian piirissä.

3 ANALYYSI

Tässä luvussa suoritan tutkimusaineiston analyysin. Tarkastelen 15M-liikkeen kannanottoja demokratiateorioiden valossa. Ensin esittelen analyysin kohteena olevan aineiston.

3.1 Aineiston esittely

Aloitan 15M-liikkeen demokratiakäsityksen analysoinnin tarkastelemalla liikkeen aloittaneen ¡Democracia real YA! -liikkeen manifestia. Sen jälkeen tutkin aikajärjestyksessä 15M-liikkeen Madridin jaoston demokratiaan liittyviä kannanottoja liikkeen ensimmäisen vuoden ajalta. Madridin jaosto on jakautunut eri aihealueisiin keskittyneisiin työryhmiin. Tällaisia ovat esimerkiksi politiikkatyöryhmä, taloustyöryhmä, ympäristötyöryhmä ja feminismityöryhmä. Otan työryhmien julkilausumista tarkasteluun kaikki ne, joissa ryhmä on ottanut kantaa demokratiaan. Toisin sanoen tarkastelen niitä julkilausumia, joissa esiintyy sana demokratia. Ilman tätä rajausta aineisto kasvaisi tämän tutkimuksen tarpeisiin nähden turhan laajaksi.

Jaan aineiston analyysin viiteen alalukuun. Tarkastelen erityisesti demokratialiikkeen esittämää representatiivisuuden kritiikkiä, vaalijärjestelmän kritiikkiä, markkinoiden vallan kritiikkiä, tasa-arvotilanteen kritiikkiä ja niitä toiveita, joita liike asettaa kansankokouksille. Demokratialiike ottaa julkilausumissaan hyvin monipuolisesti kantaa erilaisiin kansallista ja kansainvälistä politiikkaa koskeviin kysymyksiin. Osa kannanotoista käsittelee suoraan demokratiaa, osa muita ajankohtaisia yhteiskunnallisia tai ideologisia kysymyksiä. Tekemälläni rajauksella aineiston monipuolisuus näkyy myös tutkimuksessani. Työryhmien julkilausumat on kerätty liikkeen verkkosivulle <http://madrid.tomalaplaza.net/>.

Kuten jo johdantoluvussa totesin, 15M-demokratialiikkeellä ei ole minkäänlaista keskushallintoa. Demokratialiike on järjestäytynyt horisontaalisesti, eikä sillä ole johtajia.

Näin ollen myöskään demokratialiikkeen julkilausumia ei voida pitää liikkeen ”virallisina” kantoina. Tästä huolimatta julkilausumien puhuja on mielestäni nimenomaan 15M-demokratialiike. Huolimatta siitä, kuinka suuri määrä ihmisiä on osallistunut julkilausuman laatimiseen, edustavat julkilausumat aina niitä mielipiteitä joita kansalaisliikkeessä esiintyy ja joita liike on halunnut tuoda esille verkkosivuilleen. Demokratialiikkeen julkilausumat on yleensä tuotu verkkosivulle yhden tai useamman työryhmän nimissä. Niiden hyväksymisestä on sovittu konsensusperiaatteella työryhmissä. Joskus niihin on myös lisätty allekirjoittajiksi yksittäisiä toimijoita kuten professoreita tai tutkijoita. Tällaisissa tapauksissa yksittäisillä toimijoilla on käsittääkseni ollut poikkeuksellisen suuri merkitys julkilausuman synnyssä.

Pyrin analyysiosuudessa luomaan kokonaiskuvaa siitä, minkälaisia demokratiaa koskevia kannanottoja liikkeen sisältä kumpuaa. Analysoimalla julkilausumia, pystyn vastaamaan tutkimuskysymykseeni: Minkälainen on 15M-demokratialiikkeen demokratiakäsitys? Aineistoa analysoidessani pilkon tutkimuskysymyksen osiin. Uskon, että se auttaa minua tarkastelemaan aineistoa useammista näkökulmista. Lopullinen tutkimuskysymys mielessäni esitän aineistolle seuraavia, työni teoriapohjasta nousevia kysymyksiä:

- Mitä aineistossa sanotaan demokratiasta? Minkälaista tasa-arvoa aineistossa näytetään kannatettavan?
- Pitäisikö kansan osallistua päätöksentekoon suoraan vai valitsemiensa edustajien kautta?
- Pitäisikö päätökset tehdä enemmistön tahdon mukaan vai konsensukseen pyrkien?
- Tehdäänkö lopullinen päätös äänestämällä vai deliberaatiolla?

Yhdenlaisen kokonaiskuvan demokratialiikkeen agendasta ja painotuksista saa tarkastelemalla sen järjestämän palautekyselyn tuloksia. Liike keräsi talteen espanjalaisten yhteiskunnallisia vaatimuksia ja toiveita leiriytyessään Madridin aukioilla kesällä 2011. Kuka tahansa sai jättää toiveitaan koskevan avoimen kirjeen liikkeen postilaatikkoon. Tuloksista käy ilmi, mitkä yhteiskunnalliset kysymykset huolestuttavat kyselyyn osallistuneita. Muutoksia toivottiin (AcampadaSol #30) seuraaville alueille:

- Poliitikkojen etuoikeuksien poistaminen (mainittu 741 kannanotossa).

- Vaalilain muutos (mainittu 628 kannanotossa).
- Korruption valvonta (mainittu 624 kannanotossa).
- Julkinen koulutus (mainittu 551 kannanotossa).
- Työläisten olosuhteiden parantaminen (mainittu 475 kannanotossa).
- Pankki- ja finanssisektorin säätely (mainittu 434 kannanotossa).
- Kestävien energiaratkaisujen strategiat (mainittu 352 kannanotossa).
- Suora demokratia, kansalaisten suora osallistuminen, kansanäänestykset ja kansalaisaloitteet (mainittu 330 kannanotossa).
- Kestävän liikenteen strategiat (mainittu 297 kannanotossa).
- Asumisen kustannukset (mainittu 272 kannanotossa).
- Avoimet ehdokaslistat vaaleissa (mainittu 246 kannanotossa).
- Julkinen terveydenhuolto (mainittu 244 kannanotossa).
- Eläinten oikeudet (mainittu 238 kannanotossa).
- Valtionyhtiöiden toiminta (mainittu 214 kannanotossa).
- Keinot varmistaa poliittinen tilivelvollisuus (mainittu 195 kannanotossa).
- Maallinen koulutus (mainittu 158 kannanotossa).
- Monarkiasta luopuminen (mainittu 128 kannanotossa).
- Vallanjako (mainittu 119 kannanotossa).
- Korkeiden palkkojen säätely (mainittu 119 kannanotossa).
- Poliitikkojen vaatimukset (mainittu 116 kannanotossa).
- Hallinnon läpinäkyvyys (mainittu 105 kannanotossa).

Kyselyssä esille tulleet asiat ovat hyvin pitkälti juuri niitä kysymyksiä, joita demokratialiike käsitteli kannanotoissaan ensimmäisen vuotensa aikana. Jaan analyysin neljään lukuun. Luvussa 3.2 tarkastelen 15M-demokratialiikkeen representatiiviselle demokratialle esittämää kritiikkiä. Luvussa 3.3 analysoin sitä kritiikkiä, jota demokratialiike esittää Espanjan vaalijärjestelmälle. Luvussa 3.4 tarkastelen liikkeen markkinataloudelle esittämää kritiikkiä. Luvussa 3.5 tarkastelen liikkeen esittämää tasa-arvotilanteen kritiikkiä. Luvussa 3.6 tarkastelen liikkeen luomia ehdotuksia demokratian tilan parantamiseksi: liike on omassa toiminnassaan korostanut erityisesti kansankokouksia osallistuvamman, suuremman ja tasa-arvoisemman demokratian mallina.

3.2 Representatiivisuuden kritiikki

Demokratialiike suhtautuu representatiiviseen demokratiaan hyvin negatiivisesti. Liikkeen politiikkatyöryhmän mukaan representatiivinen demokratia on hirviömäinen projekti, joka on viimeisten vuosisatojen aikana pyrkinyt integroimaan koko väestön epäinhimillisiin rakenteisiinsa. Liikkeen mukaan tämä projekti oli alunperinkin tuomittu epäonnistumaan ja se on aiheuttanut pitkän ketjun alistusta, epäoikeudenmukaisuutta ja kuolemaa. Työryhmän mukaan representatiivinen demokratia, niin kuin kaikki muutkin hierarkiset valtarakennelmat, edustavat todellisuudessa vain itseään. Toinen ihminen ei todellisuudessa voi edustaa kansaa. Jo sen yrittäminen erottaa edustajan edustettavastaan ja osallistamalla prosessiin äänestämällä, kansalainen vain vahvistaa häntä itseään alistavaa konetta. (AcampadaSol #31.)

15M-demokratialiike muistuttaa, että demokratian pitäisi kuulua kansalle jo itse sanan etymologian pohjalta. Kreikan kielessä sana *demos* tarkoittaa kansaa ja *kratia* valtaa. Demokratialiikkeen mukaan sana siis olettaa, että kansa hallitsee valtiota jonkinlaisena kokonaisuutena. Espanjassa näin ei kuitenkaan tällä hetkellä ole.

Suurin osa poliittisesta luokasta ei edes kuuntele meitä. Poliitikkojen pitäisi viedä kansan ääni päätöksentekoeleimiin ja helpottaa näin kansalaisten poliittista osallistumista. Tämä loisi suurinta hyötyä laaja-alaiselle yhteiskunnalle. Nyt poliitikot rikastuvat ja vaurastuvat kustannuksellamme. Päätöksenteossa kuuluu vain se suurten taloudellisten voimien diktatuurin ääni, jota kaksipuoluejärjestelmää ylläpitävät PP ja PSOE pitävät voimissaan. (DRY #1)

Jyrkistä representatiivisuutta koskevista kannoistaan huolimatta demokratialiike ei ainakaan ensimmäisen vuotensa aikana ole yleensä suoraan vaatinut representaatioon perustuvan järjestelmän purkamista. Se pyrkii ennemminkin pikkuhiljaa vähentämään päätöksentekojärjestelmän representatiivista puolta ja lisäämään kansalaisten suoraa osallistumista. Liikkeen kritiikki kohdistuu etenkin niihin demokratian osiin, joita liberalistinen demokratiaperinne kannattaa. Liberalistisessa demokratiaperinteessä demokratia rakentuu vahvan edustuksellisuuden ja kapean tasa-arvokäsityksen varaan. Demokratialiikkeen mukaan tällainen demokratiamalli tuottaa huonoja päätöksiä, koska

kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa itseään koskevaan päätöksentekoon ovat typistyneet vain vaaliosallistumiseen. Liikkeen mukaan poliittisen mielipiteen ilmaisemiseksi ei riitä se, että voi äänestää kerran neljässä vuodessa. (AcampadaSol #15.)

Sen lisäksi, että demokratialiike kokee edustuksellisen demokratian jo lähtökohtaisesti huonoksi, toteutetaan edustuksellisuutta Espanjassa liikkeen mukaan tällä hetkellä väärin. Käsittääkseni representatiivinen demokratia voisi demokratialiikkeen mielestä – ainakin periaatteen tasolla – toimia paljon paremmin, jos poliitikot todella toteuttaisivat parlamentissa kansalta saamiaan ohjeita. Ankersmitin (2002, 108) termejä käyttäen edustuksellisuus voisi siis liikkeen mielestä toimia, jos edustuksellisuus perustuisi yhdennäköisyyteen eli edustajan ja edustettavan näkemykset eivät erottuisi toisistaan (Ankersmithan tosin itse kritisoi juuri tätä yhdennäköisyyteen perustuvaa demokratiamallia). Espanjassa tällaista yhdennäköisyyttä ei kuitenkaan ole. Edustajat eivät liikkeen mukaan ole edustettaviensa kuvia, eikä parlamentti siis todellisuudessa edusta kansaansa. (AcampadaSol #15.)

Demokratialiikkeen mukaan Espanjan valtapuolueiden, oikeistolaisen PP:n ja sosialistisen PSOE:n, toiminta on täysin vastakkaista niille vaatimuksille, joita perustuslaki edustukselliselle demokratialle asettaa ja joita kansalaiset ovat valitsemilleen edustajille asettaneet. (Ks. esim. AcampadaSol #15.) PP ja PSOE toimivat niin kuin edustuksellisuus perustuisi yhdennäköisyyden sijaan substituutioon. Edustaja ja edustettava erottuvat toisistaan, koska puolueet uskovat, että edustaja on kykenevämpi tekemään järkeviä päätöksiä kuin edustettava. Liikkeen mukaan Espanjassa parlamentarismia ylläpitävät puolueet pyrkivät vakuuttamaan kansalle, ettei kansa ole kykenevä hallitsemaan itseään. Parlamentti koittaa liikkeen mukaan uskotella kansalle, että representaatioon perustuvan järjestelmän haastaminen johtaisi kaaokseen. (AcampadaSol #19.) Puolueet siis käyttävät järjestelmän ylläpitämiseksi samoja argumentteja, joita on perinteisesti käytetty liberalistisen demokratiaperinteen ja erityisesti substituutioon perustuvan representaation oikeuttamiseen. Esimerkiksi Platonin ja Hobbesin mukaan kansan laajempi osallistuminen demokraattiseen päätöksentekoon johtaa kaikille osapuolille huonompiin lopputuloksiin. Paikka paikoin demokratialiike näyttää käsittävän valtapuolueiden ajaman demokratian jopa schumpeteriläisenä elitististisenä demokratiana. Schumpeterin (1942, 250, 260 - 263)

mukaan poliittisten johtajien ei pidäkään pyrkiä toteuttamaan kansalaisten mielipiteitä. Poliitikot muodostavat oman mielipiteensä, ja sen jälkeen kansa äänestää haluamansa mielipiteet parlamenttiin. Demokratialla on Schumpeterin mallissa vain lopputuloksellista arvoa. Demoratialiikkeen mukaan substituutioteorian tai elitisten demokratiateorioiden kaltaisen representaation toteuttaminen ei toimi Espanjassa, koska valtapuolueiden ylläpitämä demokratia ei todellisuudessa tuota järkeviä päätöksiä. Tämän takia nyt olisi aika palauttaa valta kansalle: demokratian pitäisi demokratialiikkeen mukaan olla Espanjassa osallistuvampaa ja suurempaa. Kansalaisilla pitäisi olla demokratiassa aktiivinen rooli. (AcampadaSol #24).

Syitä representaation pohjautuvan mallin tuottamien päätösten epäonnistumiseen on demokratialiikkeen mukaan useita. Liikkeen mukaan poliitikot ovat unohtaneet äänestäjien edun ajamisen. Parlamentti keskittyy ajamaan omaa ja omien taustaryhmiensä etua. Demokratialiikkeen mukaan puolueilla ja ehdokkailla pitäisi representatiivisessa demokratiassa olla lakiin sidottu velvoite toteuttaa vaalilupauksiaan. Nyt puolueiden sisäinen tiukka ryhmäkuri sitoo poliitikon toimimaan äänestäjiensä tahdon vastaisesti, vaikka tämä haluaisikin noudattaa edustettaviensa tahtoa. Poliittiset puolueet toimivat siis demokratian toteutumiseksi byrokraattisina esteinä. Ne estävät kansalaisten mahdollisuutta osallistua poliittiseen päätöksentekoon. (AcampadaSol #17.)

Demokraattisen järjestelmän legitimitetti perustuu poliittisiin vapauksiin, mutta Espanjassa hallinto ei ole tunnettu siitä, että se etsisi keinoja kansalaisten vastuulliselle poliittiselle osallistumiselle tai pyrkisi legitimoimaan kauaskantoisia päätöksiä kansalaisten osallistamisella. (AcampadaSol #17.)

Demokratialiikkeen mukaan kansalaisten huonot osallistumismahdollisuudet saavat poliittisen vallan näyttämään saavuttamattomalta. Parlamentti on kuin ”yritysjohtajan huone alaiselleen”. Tämä on liikkeen mukaan myös poliittisten puolueiden tahdon mukainen kuva vallasta. Parlamentarismi-instanssi on demokratialiikkeen mukaan rakennettu vain sitä varten, että kansa delegoisi valtansa yläpuolelleen ja kieltäisi olevansa vastuussa omasta elämästään. (AcampadaSol #19.)

Demokratialiikkeen mukaan representatiivinen demokratia kärsii myös siitä, että eri valtiomahdit ovat liian kiinni toisissaan. Liike vaatii lakiasäättävän vallan, toimeenpanevan vallan ja tuomiovallan tehokkaampaa erottamista toisistaan (AcampadaSol # 24). Oikeuslaitoksella olisi oltava todellinen itsenäisyys ja lakiasäättävä elin erotettava tehokkaasti toimeenpanevasta. Näin voitaisiin entistä paremmin varmistaa se, että yhteiskuntamahdit toimisivat kansan eivätkä kahden suurpuolueen tahdon mukaisesti. (AcampadaSol #17.) Myös kirkko ja valtio olisi viimeinkin myös käytännössä erotettava toisistaan. Näin ei demokratialiikkeen mukaan vielä ole, vaikka perustuslain 16 pykälä sitä vaatiikin. Lisäksi kansalla pitäisi olla paremmat mahdollisuudet saada äänensä kuuluviin tiedotusvälineissä ja tiedotusvälineiden olisi todella alettava toimia eettisesti ja totuuteen pohjautuen. (AcampadaSol #24.)

15M-demokratialiikkeen demokratiakritiikki on ennen kaikkea järjestelmäkritiikkiä. Se ei kohdistu yksittäiseen puolueeseen, vaan maan valtapuolueet, oikeistopuolue PP ja sosialistipuolue PSOE nähdään liikkeen kannanotoissa yhtä epäonnistuneina todellisen tehtävänsä toteuttamisessa. Representatiivisuuden ideaali on kääntynyt tilanteeseen, jossa valtaapitävä luokka on erkaantunut kansasta. Demokratialiike sen sijaan ponnistaa omien sanojensa mukaan juuri kansasta itsestään. Se haluaa korostaa olevansa nimenomaan koko kansan liike sanan laajassa merkityksessä. Liikkeeseen voi liittyä kuka tahansa poliittisesta kannastaan huolimatta. Liike ei tavoittele yksittäisen ideologian voittoa vaan yksinkertaisesti parempaa demokratiaa.

Me olemme tavallisia ihmisiä. Me olemme kuin sinä: ihmisiä, jotka nousevat joka aamu opiskelemaan, töihin tai etsimään töitä. Ihmisiä, jotka työskentelevät ahkerasti joka päivä taatakseen paremman tulevaisuuden ympärillään oleville ihmisille. Jotkut pitävät itseään edistyksellisinä, toiset konservatiivisina. Toiset ovat uskovaisia, toiset eivät. Joillain on selkeitä ideologioita, toiset ovat epäpoliittisia. Mutta kaikki ovat vihaisia niistä poliittisista, taloudellisista ja sosiaalisista näkymistä, jotka ympäröivät meidät: korruptoituneet poliitikot, pankkiirit ja liikemiehet jättävät meidät avuttomiksi ja äänettömiksi. Tilanteesta on tullut arkipäiväinen, kärsimys on päivittäistä, toivoa ei ole. (DRY #1.)

3.3 Vaalijärjestelmän kritiikki

Yksi tärkeimmistä representatiivisen demokratian ongelmia luovista seikoista tämän päivän Espanjassa näyttää demokratialiikkeen mielestä olevan maan vaalilaki (ks. esim. AcampadaSol #24). Liike nosti ensimmäisten viikkojen aikana kokoamansa poliittisen vaatimuslistan ensimmäiseksi kohdaksi juuri vaatimuksen vaalilain muutoksesta. Espanjassa vaalit järjestetään suljettuina listavaaleina. Demokratialiike pitää järjestelyä epädemokraattisena.

Esivaaleja ei järjestetä lähes koskaan, puolueiden johtajat laativat ehdokaslistat suljettujen ovien takana ja sen jälkeen valittujen on äänestyksissä noudatettava ryhmäkuria. (AcampadaSol #17.)

Demokratia ei demokratialiikkeen mukaan toteudu Espanjassa riittävän tasa-arvoisena. Suljetussa listavaalissa ehdokkaat tulevat valituksi puolueen saaman kannatuksen mukaan siinä järjestyksessä, jossa he ovat listalla. Jos puolue saa esimerkiksi 40 paikkaa parlamenttiin, parlamenttiin tulee valituksi listan 40 ensimmäistä ehdokasta. Tämä on demokratialiikkeen mielestä ongelmallista, koska ehdokkaat järjestää listalle puolue. Kansalle ei jää mahdollisuuksia vaikuttaa siihen kuka pääsee puolueen listan kärkeen ja kuka joutuu hännille. Koska listoilla on yksittäisen ehdokkaan kannalta ratkaiseva merkitys valituksi tulemiseen, näyttäytyy koko järjestelmä demokratialiikkeelle epädemokraattisena. Äänestäjälle jää avointa listavaalia vähemmän mahdollisuuksia vaikuttaa oman ehdokkaansa läpimenoon. Käytännössä kaikki valta on puolueella, ja tämä valta suosii liikkeen mukaan puolue-eliittiä. Asetelma synnyttää demokratialle kestävämmän tilanteen, jossa pysyvä valtaeliitti erottuu kansasta. Kaiken muun lisäksi tällainen pysyvä valtaeliitti on pysyvän valta-asemansa takia hyvin altis korruptiolle ja sen korruptoituminen aiheuttaa tavallista suuremman vaaran yhteiskunnalle. Tämän takia demokratialiike vaatiikin vaalilakiin korruption mahdollisuuteen reagoivia muutoksia.

Korruptiota pitää vastustaa ja se pitää tuomita. Vaalilain pitäisi pakottaa puolueet esittämään vain sellaisia listoja, joilla ei ole korruptiosta syytettyjä tai tuomittuja ehdokkaita. (AcampadaSol #24.)

Mielestäni demokratialiikkeen vaalilakikritiikki kohdistuu nimenomaan nykyisen järjestelmän tasa-arvokäsitykseen. Vaalilaki heijastaa liberalistisen demokratiaperinteen tapaan hyvin kapeaa tasa-arvokäsitystä, koska puolueiden johdolle jätetään huomattavan suuri etuoikeus päättää siitä, ketkä tulevat valituiksi vaaleissa. Kansan osallistuminen on rajattu vaaleihin, mutta vaaleissakin heidän toimintavapautensa on hyvin rajattu. Se ei pysty välttämättä vaihtamaan vaaleissa edes niitä ehdokkaita joihin se on edellisellä kaudella pettynyt esimerkiksi edustajan korruptiokohun tai muun skandaalin takia. Suljetun listavaalin etuna pidetään normaalisti sitä, että toisin kuin avoimessa listavaalissa, julkkisehdokkailla ei ole muita parempia lähtökohtia läpimenoon. Tämäkin argumentti pohjaa mielestäni kapeaan tasa-arvokäsitykseen: olettamukseen siitä, että puoluejohto pystyy kansaa järkevämmiin asettamaan ehdokkaiden poliittisia kykyjä järjestykseen. Se on paras lopputulos -argumentti: epätasa-arvoista prosessia perustellaan demokraattisella lopputuloksella.

15M-demokratialiike on vaatinut, että Espanjan perustuslakia muutettaisiin joustavammaksi kansan tahdolle. Tämä lisäisi demokraattisten prosessien tasa-arvoa. Demokratialiike kritisoi sitä, että Espanjassa yksittäisen ehdokkaan äänimäärän suhde hänen todennäköisyyteensä tulla valituksi on heikompi kuin missään muussa suhteellista vaalitapaa käyttävässä järjestelmässä. Liike haluaa tähän muutoksen. (AcampadaSol #17.)

Vaalilakia on muutettava niin, että listat tulevat avoimiksi ja maahan muodostetaan vain yksi vaalipiiri. Paikkojen jakautumisen pitää tapahtua suhteessa saatuihin ääniin. (AcampadaSol #24.)

Ajatus useiden vaalipiirien yhdistämisestä yhdeksi perustuu käsittääkseni myös ajatukseen demokraattisen järjestelmän tasa-arvosta. Jos maata ei jaettaisi useisiin vaalipiireihin, voisi jokainen äänestäjä juuri itselleen sopivaa ehdokasta. Suhteellisen vaalitavan etuna on yleensä pidetty sitä, että puolueet ovat esimerkiksi yhden edustajan vaalipiiri -malliin verrattuna suhteellisen avoimia siitä, minkälaista politiikkaa he ajavat (ks. Esim. Christiano 2008, 4). Demokratialiikkeen mukaan puolueet eivät kuitenkaan todellisuudessa Espanjassa ole avoimia poliittisten visioidensa suhteen. Liike vaatii, että vaalikampanjoinnista tehtäisiin kaikille tasapuolisempaa ja että kampanjoita muutettaisiin muutenkin monipuolisemmiksi – sellaisiksi, että niistä löytyisi todellisia eroja. Myös

vaalikeskusteluja pitäisi muuttaa niin, että keskustelijat esiintyisivät niissä avoimemmin ja selkeämmin. (AcampadaSol #25.)

Vuoden 2011 parlamenttivaalien alla demokratialiike kehotti ihmisiä olemaan äänestämättä vaaleissa. Sen mukaan järjestelmälle ei pidä antaa legitimoitua, koska se ei oikeasti edistä demokratiaa. Tämän takia kansalaisia kannustetaan niin sanottuun ”aktiiviseen poissaoloon”. Äänestämisen sijaan liike toivoi näkevänsä kansalaiset keskustelemassa politiikasta toreilla, järjestäytymässä ja taistelemassa. (AcampadaSol #20.)

3.4 Markkinoiden vallan kritiikki

15M-demokratialiike ja erityisesti sen alaiset talouteen erikoistuneet työryhmät ovat ottaneet vahvasti kantaa markkinoiden valtaa vastaan. Liikkeen mukaan liike-elämä ja markkinataloususkoiset kansainväliset päätöksentekelimet kuten EU ja IMF varastavat Espanjan kansalta mahdollisuuksia vaikuttaa omia asioitaan koskevaan päätöksentekoon. Päätöksenteko karkaa kansan ulottumattomiin. (Ks. esim. DRY #1 ja AcampadaSol #19.)

Nykyisen järjestelmän tarkoitus on vain rahan kumuloiminen. Se ei ota huomioon tehokkuutta ja yhteiskunnan hyvinvointia. Näin hukataan resursseja, tuhoaan planeettaa, luodaan työttömyyttä ja tyytymättömiä kuluttajia. Kansalaiset ovat sellaisen koneen osia, joka on luotu vain rikastuttamaan vähemmistöä ja joka ei ota huomioon meidän tarpeitamme. Me olemme anonyymejä, mutta ilman meitä mitään tästä ei olisi olemassa, koska me laitamme maailman pyörimään. (DRY #1.)

Demokratialiikkeen mukaan taloudelliset vaikuttajat käyttävät epädemokraattista valtaansa sekä näkyvästi että piilossa demokraattisesti valittujen instituutioiden kautta. Kansallisella tasolla demokratialiike tuntuu näkevän erityisen suurena ongelmana poliitikkojen ja liike-elämän liian läheisiksi kasvaneet suhteet. Liike-elämällä eli yrityksillä ja pankeilla on demokratialiikkeen mukaan liian paljon sananvaltaa poliittisiin päätöksiin. Espanjassa on viime vuosina ollut useita poliitikkojen korruptiokohuja. Liike näkee, että poliitikoita, joiden tulisi edustaa parlamentissa, kunnanvaltuustoissa ja muissa päätöksentekelimissä kansaa, kiinnostaa lähinnä oman edun tavoittelu ja rikastuminen. Liike julistaa, että

poliitikkojen, pankkiirien ja liikemiesten korruptio jättää kansan äänettömäksi. Liikkeen mukaan jokaisen kehittyneen yhteisön täytyisi pitää prioriteetteinaan tasa-arvoa, edistyksellisyttä, solidaarisuutta, kulttuurinvapautta, kestävästä kehitystä, hyvinvointia ja ihmisten onnellisuutta. Lisäksi yhteiskunnan on pidettävä huolta, että kansalaisten luovuttamattomat oikeudet toteutuvat. Tällaisia ovat muun muassa oikeus asumiseen, työhön, kulttuuriin, terveyteen, koulutukseen, poliittiseen osallistumiseen, vapaaseen henkilökohtaiseen kehitykseen ja kuluttajansuojaan. Tällä hetkellä hallitus ja taloudellinen järjestelmä eivät huolehdi näistä. Vallanjano ja vallan kumuloituminen harvojen käsiin luo epätasa-arvoa ja muodostaa esteen inhimilliselle kehitykselle. (DRY #1.)

Parlamentti ei ole meidän käytössämme oleva työkalu. Kieltäydymme enää hyväksymästä sitä. Parlamentti on ase, joka on demokratian palveluksessa. Demokratia on ase, joka on valtion palveluksessa. Mutta valtio on ase, joka on kapitalismin palveluksessa. Näin ollen parlamenttikin on vain yksi näyttämö lisää, jossa kapitalismispektaakkelia esitetään. (AcampadaSol #19)

Liikkeen kuvaamassa mallissa demokratia ei näytä aina toteutuvan edes kapeimmin tasa-arvokäsityksen mieltävien demokrateorioiden mukaisesti. Elitistiissä demokrateorioissa ehdokkaat asettavat äänestäjien arvioitavaksi omat politiikkalinjansa ja äänestäjät valitsevat heidät näiden valintojen pohjalta. Jos valituksi tulevat kuitenkin demokraliikkeen kuvaamalla tavalla myyvät suotuisia päätöksiä eniten tarjoavalle taholle, he eivät toimi vallanluovutus sopimuksen mukaisesti. Arkijärjellä voidaan olettaa, etteivät ehdokkaat ole julistaneet kampanjoissaan olevansa valmiita korruptioon. Jos todellisina päätöksentekijöinä ovat siis edustajien sijaan eniten maksavat tahot, kyse ei enää ole demokratiasta. (Ks. esim. DRY #1.) Tällaisessa tilanteessa demokratia muuttuu jonkinlaiseksi vääristyneeksi pluralistiseksi demokrateiksi, jossa osa poliitikoista ajaa salaa päätöksistä maksavien eturyhmien asemaa. Todellisena pluralistisenakaan demokrateiana tällainen malli ei kuitenkaan toimi, koska edustajien edustamat eturyhmät eivät ole selvillä, eikä eturyhmien saamaan valtaan näin voida vaaleissa vaikuttaa. Demokratiasta on siis erotettu siitä erottamaton osa: avoimuus. Tilanteen parantamiseksi demokraliike vaatii, että kaikkien puolueiden rahoituksen ja tilien pitäisi olla täydellisen läpinäkyviä. Vain sillä tavalla voidaan estää päättäjien korruptoitumista. (AcampadaSol #24.)

Suoran korruption lisäksi demokratialiike tuntuu pitävän Espanjan demokratiatilanteen ongelmana myös sitä, että päättäjien ideologinen usko markkinatalouteen luo tilanteen, jossa edes kansalaisten perusoikeudet eivät toteudu. Tämä voidaan mielestäni nähdä jonkinlaiseksi uusliberalistisen talous- ja sosiaalipolitiikan kritiikiksi. Liike ottaa kantaa varsinkin sosiaalisen oikeudenmukaisuuden kysymyksiin, jotka toimivassa demokratiassa olisi sen mukaan hoidettu paremmin. Liikkeen sisältä tulevista kommentteista on luettavissa näkemys siitä, että markkinat ovat kaapanneet demokratian. Julkista velkaa, jonka kanssa Espanja painii, ei pitäisi edes kutsua julkiseksi velaksi. Velka on aina yksityistä. (AcampadaSol #9.) Liikkeen sisällä uskotaan, että tämä velka voitaisiin maksaa estämällä verorahojen katoaminen veroparatiiseihin. Veroparatiisitaloutta voitaisiin kitkeä esimerkiksi Tobinin verolla, joka on yksi malli valuutansiirtoverosta. Demokratialiike haluaa, että kriisin maksajiksi saataisiin kansalaisten sijasta sen aiheuttajat. (AcampadaSol #24.) Näin ei kuitenkaan haluta tehdä. Sen sijaan, että poliitikot laittaisivat suurpääoman maksamaan veroja, he antavat liikkeen mukaan sille päätäntävaltaa yliopistoista, terveydenhuollosta ja muista julkisista palveluista. Esimerkiksi Espanjan julkinen yliopisto on Santander-pankin rahoittama. Tämän kautta pankin pelätään saavan mahdollisuuden ohjailta yliopiston toimintaa ja sen tutkimusfokusta. (AcampadaSol #9.) Liikkeen mukaan parlamentti on myös muuttanut ilman minkäänlaista kansalaiskeskustelua, markkinoiden painostamana, Espanjan perustuslakia priorisoidakseen velkojen maksun kaikkien valtion sosiaalisten tehtävien yläpuolelle. Tilannetta pitäisi demokratialiikkeen mukaan kutsua vallankaappaukseksi: ”suvereeni kansa on uhrattu uusliberalismin alttarilla.” (AcampadaSol #26.)

Espanjassa eletään demokratialiikkeen mukaan tällä hetkellä markkinoiden totalitarismissa. Tämän totalitarismin keskuksessa on rahoitussektori. Aiemmin julkista kulutusta pystyttiin kontrolloimaan yksityistä sektoria verottamalla, mutta nyt niin ei enää haluta tehdä, vaan verotusta on vain entisestään kevennetty. (AcampadaSol #9.) Markkinoiden valta näkyy demokratialiikkeen mukaan jo nyt siinä, ettei demokraattinen järjestelmä pysty pitämään huolta edes kansalaisten perusoikeuksien toteutumisesta (AcampadaSol #24).

On kiinnitettävä huomiota perustuslaissa mainittujen perusoikeuksien toteutukseen. Tällaisia ovat: oikeus pysyvään asuntoon, ilmaiseen julkiseen terveydenhuoltoon, vapaaseen liikkumiseen ja julkiseen, sekulaariin koulutukseen. (AcampadaSol #24.)

Demokratialiike vaatii verotuksen uudistamista niin, että se suosisi pienituloisempia. Demokratialiikkeen mukaan Espanjan valtionvelkaa käytetään vain tekosyynä hyvinvointivaltion purkamiseen, ja samaan aikaan yksityisiä pankkeja rahoitetaan julkisilla varoilla. Liike vaatii tämän lopettamista. (AcampadaSol #24.) Demokratiassa poliitikkojen tehtävänä olisi pyrkiä kansalaisten tasa-arvoiseen kohteluun, mutta sen sijaan Espanjassa pyritään ajamaan politiikkaa, joka heikentää yhteiskunnan heikommassa asemassa olevien oikeuksia. (AcampadaSol#11.)

Velkakriisin lisäksi poliitikot ovat demokratialiikkeen mukaan käyttäneet tavoitteidensa ajamiseen Espanjan massatyöttömyyttä. Espanjalaispoliitikot ovat pyrkineet ratkaisemaan työttömyyskriisiä heikentämällä työntekijän asemaa muun muassa laskemalla palkkoja, lisäämällä työsuhteiden prekaariutta ja määräaikaisuutta sekä ajamalla huonoja työ sopimuksia. Sitä kutsutaan työmarkkinoiden jouston lisäämiseksi, mutta käytännössä se hyödyttää liikkeen mukaan vain työnantajaosapuolta. Demokratialiikkeen mukaan työttömät ovat olleet erityisen haavoittuvaisessa asemassa, koska ennen demokratialiikkeen syntymistä Espanjassa ei ole ollut sellaista tahoja, joka olisi puolustanut työttömien oikeuksia. Poliittinen eliitti on pyrkinyt uskottelemaan, että työttömien edut ovat ristiriidassa työssäkävien etujen kanssa. Näin ei kuitenkaan demokratialiikkeen mukaan ole. Demokratialiikkeen mukaan työntekijöiden ja työttömien edut ovat nimittäin yhtenevät. Työttömien olisi lyhytnäköistä kannattaa työntekijöiden aseman heikentämistä, koska he itse pyrkivät nimenomaan pääsemään työmarkkinoille. (AcampadaSol #11.) Heikompien sortamisen sijaan kriisistä pitäisi laittaa maksuvelvollisiksi ne, joilla maksamiseen on mahdollisuuksia. Tällaisia tahoja ovat esimerkiksi kirkot, pankit ja muu suurpääoma. (AcampadaSol #12.)

Espanjan demokratiakriisin ratkaisuksi on demokratialiikkeen piirissä vaadittu jopa kaikkien pankkien kansallistamista ja omaisuuden radikaalia uusjakoa. Kansan pitää voida kontrolloida taloutta ja tuotantoa. (AcampadaSol #12.) Yksi vaihtoehto olisi myös perustaa Espanjaan julkinen pankki, joka voisi rahoittaa normaaleja pankkeja aktiivisemmin sosiaalisia projekteja. Sen toiminta olisi myös demokratian näkökulmasta paljon hyväksyttävämpää, koska julkinen pankki voisi toimia täysin läpinäkyvästi ja sen

päätöksenteko voisi pohjata demokratiaan. Julkinen pankki voisi luopua voiton tavoittelusta ja asettaa sosiaalisen tehtävänsä kaiken muun yläpuolelle. Sen tarkoitus olisi palvella yhteiskuntaa: rahoittaa perheitä ja yrityksiä. (AcampadaSol #21.).

Sama sosiaalisesti oikeudenmukaisemman talouspolitiikan puolustus yhdistyy demokratialiikkeen esittämään ylikansallista päätöksentekoa koskevaan kritiikkiin. Demokratialiike on vaatinut useampaan kertaan (ks. Esim. AcampadaSol #24) IMF:n, Euroopan keskuspankin ja Euroopan komission vallan vähentämistä. Abstraktit ”markkinat”, joiden edessä Espanjan parlamentti on joutunut nöyrytymään, eivät todellisuudessa ole hallitsemattomia. Markkinoiden toiminta on monesti konkretisoitavissa IMF:n, Euroopan keskuspankin ja työntajajosapuolen aktiivisiin poliittisiin valintoihin. Espanjan parlamentti siis kuuntelee ylikansallisia taloudellista valtaa pitäviä toimijoita ennemminkin kuin kansalaisiaan. Tämä on suuri ongelma, koska näissä valtaa pitävissä tahoissa ei ole tilaa kansalaisten mielipiteille. (AcampadaSol #4.) Esimerkiksi EU:n ja IMF:n tarjoamien pelastuspakettien vastaanottamisesta pitäisi demokratialiikkeen mukaan järjestää kansanäänestys. Liikkeessä pelätään, että velkaa tullaan käyttämään vipuna hyvinvointivaltion pienentämiseksi, jolloin velka osoittautuu vain pankkien keinoksi ryöstää yhteiskuntaa. (AcampadaSol #9.)

Samanlainen kansanvaltaa vaaniva ideologinen uhka liittyy demokratialiikkeen mielestä EU-tasolla neuvoteltuun Eurosopimukseen, joka sai vuoden 2011 heinäkuussa raivoisan vastaanoton Espanjassa. Eurosopimusta vastustava julkilausuma on julkaistu demokratialiikkeen taloustyöryhmän alaisen finanssijärjestelmätyöryhmän mietintönä, mutta sen allekirjoittajiksi on poikkeuksellisesti mainittu myös joukko yksityishenkilöitä. Allekirjoittajiksi ilmoitetaan Sevillan yliopiston taloustieteen professori ja joukko Espanjan Attacin jäseniä. Heidän mielestään Eurosopimus on kaappaamassa demokraattista päätäntävaltaa Espanjan kansalta. Eurosopimus on EU:n kasvu- ja vakaussopimuksen syventämiseksi luotu sopimus, joka velvoittaa siihen sitoutuneet valtiot raportoimaan EU:lle vuoden välein yhteisten, kilpailukyvyn parantamiseen liittyvien tavoitteiden etenemisestä. Demokratialiikkeen (AcampadaSol #23) mielestä Eurosopimus alistaa sen allekirjoittavien valtioiden päätöksentekovallan Euroopan komission ja markkinoiden armoille. Liikkeen mukaan Eurosopimus heikentää työntekijöiden oikeuksia muun muassa

vahvistamalla työehtojen paikallista sopimista. Liike muistuttaa, että mitä vähemmän keskitetyt työehtosopimusneuvottelut ovat, sen vähemmän voimaa on työntekijäosapuolella. Sen sijaan, että työntekijäosapuolen asemasta päätettäisiin demokraattisesti, sitä ollaan nyt heikentämässä EU:n sanelupolitiikalla.

Eurosopimuksesta löytyy liikkeen mukaan monia muitakin edellisen esimerkin kaltaisia työväestön asemaa heikentäviä ja kansan tahdon vastaisia päätöksiä. Sopimuksen tarkoitus on todellisuudessa kasvattaa suurten yritysten vaikutusvaltaa, ei parantaa sopimukseen osallistuvien maiden kilpailukykyä. Sopimus on demokratian vastainen, koska sillä yritetään ajaa läpi päätöksiä, jotka ovat negatiivisia selvälle enemmistölle kansasta. Demokratialiike kritisoi myös Eurosopimuksen vaatimusta julkisen velan vähentämisestä, koska taluskriisi vaatisi sen mukaan ennemminkin julkisia investointeja. Liike vastustaa Eurosopimuksen vaatimaa tiukkaa kulukuuria. Tämä voidaan mielestäni tulkita vastalauseeksi uusliberalistiselle talouspolitiikalle, jossa valtion kassaa yritetään tasapainottaa menoja leikkaamalla eli valtion kokoa pienentämällä. (AcampadaSol #23.) Liike näyttää sen sijaan asettuvan uuliberalistista talouspolitiikkaa enemmän hyvinvointivaltiota puolustavaksi mielletyn keynesiläisen talouspolitiikan taakse. Keynesin mukaan kriisiytyntä taloutta pitäisi yrittää elvyttää valtion investoinneilla.

Eurosopimus on lopulta vain huijaus, jolla yritetään peittää se, että todellinen ongelma on rahaunionin perustuksissa. Ne ovat teknisesti virheelliset, sosiaalisesti epäoikeudenmukaiset ja hyödyttävät vain suurpääomaa ja pankkisektoria. Eurooppa on koko ajan tärkeämpi, mutta sen rahallinen ja poliittinen perustuslaki lähestyy enemmänkin diktaturia kuin oikeaa demokratiaa. Siksi niiden naisten ja miesten, jotka haluavat elää oikeudenmukaisessa maailmassa, luontoa kunnioittaen, rauhassa muiden ihmisten kanssa, täytyy nousta voimakkaasti vastustamaan Eurosopimusta. Eurosopimuksen tarkoitus on luoda yksityisiä voittoja alistamalla ihmisiä. Uusliberaalin euron Eurooppa on jo antanut kaiken mitä se voi antaa. Se on ollut vain epätasa-arvoisuuden kasvua, finanssikriisejä, työpaikkojen menetyksiä, ja tuhansien pienien ja keskisuurten yritysten konkurssseja. Eurosta hyötyy puhtaasti vain suurpääoma, joten meidän on muutettava niitä olosuhteita, joihin rahaunioni on Euroopan kaapannut. Muuten meille ei jää muuta vaihtoehtoa kuin taistella eurosta irrottautumisen puolesta, jotta voisimme siirtyä toisenlaiseen talouspolitiikkaan. Sellaiseen, joka ajaa ihmisten hyvinvointia, kestävästä kehityksestä, sosiaalista tasapainoa ja

muuta, josta puhumme seuraavassa artikkelissa. (AcampadaSol #23)

3.5 Tasa-arvotilanteen kritiikki

Demokratian epäonnistuminen Espanjassa näkyy demokratialiikkeen mukaan vahvasti tasa-arvon toteutumisessa. Tästä symbolisesti tärkeänä esimerkkinä liikkeelle näyttäytyy erityisesti se, että Espanjassa on edelleen kuningas. Demokratialiike on järjestänyt jopa sosiaalifoorumien teemalla ”Jos meillä on kuningas, meillä ei ole demokratiaa”. (AcampadaSol #29.) Sosiaalifoorumien julisteissa käytettiin vertauskuvallisesti Espanjan toisen tasavallan aikaista lippua. Käsittääkseni demokratialiike katsoo, että Espanjan toisen tasavallan perustuslaki (1931 - 1939) tähtäsi liikkeen kanssa yhtäläisiin tavoitteisiin: kansavaltaan, sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen sekä kirkon ja valtion erottamiseen. Toinen tasavalta päättyi Espanjan sisällissodan kautta vallankaappaukseen ja kenraali Francon oikeistodiktatuurin valtaannousuun. Espanjan nykyinen kuningas Juan Carlos I on Francon nimittämä. Demokratialiikkeen mukaan kuninkaan ja kuningasperheen etuoikeudet kertovat siitä, että Espanjassa on tänäkin päivänä monen arvoisia kansalaisia eivätkä kaikki todellisuudessa ole tasa-arvoisia lain edessä. Näin epädemokraattinen instituutio ei voi missään nimessä taata todellista demokratiaa. (AcampadaSol #28.)

Demokratialiike on ottanut muutenkin monipuolisesti kantaa Espanjassa esiintyvään epätasa-arvoon. Liike kannattaa erittäin laajaa tasa-arvokäsitystä. Esittelen tässä neljä esimerkkiä liikkeen esittämästä tasa-arvotilanteen kritiikistä. Esimerkit koskevat sukupuolen ja seksuaalisen tasavertaisuuden toteutumista, uskonnollista tasavertaisuutta, sivistyksellisten oikeuksien tasa-arvoista toteutumista, kansalaisten tasavertaista oikeutta yhteisesti omistettuun julkiseen tilaan ja rotusortoa. (Ks. Esim. AcampadaSol #1, AcampadaSol #3, AcampadaSol #6, AcampadaSo #8 ja AcampadaSol #27.)

Sukupuolten tasa-arvoon ja seksuaaliseen tasavertaisuuteen on kiinnittänyt huomiota erityisesti demokratialiikkeen feministiryhmä. Ryhmä muistuttaa, ettei todellista demokratiaa rakennettaessa voida jättää huomiotta naisten oikeuksia päättää elämästään ja äitiydestä (AcampadaSol #1). Feministiryhmän mukaan espanjalaisiin kouluihin tarvitaan lisää seksuaalivalistusta, jotta myös naisilla olisi oikeus ja mahdollisuus nauttia

seksuaalisuudesta turvallisesti. Myös abortti-oikeuden pitäisi olla ihmisoikeus. On väärin, jos demokraattisessa valtiossa raskauden keskeytystä pitää selitellä terveydellisillä syillä. Näin ollen aborttia ei tasa-arvoisessa yhteiskunnassa saisi liikkeen mukaan määritellä rikoslaissa rikokseksi, jos se tapahtuu naisen omasta tahdosta. Feministityöryhmän mukaan 97 prosenttia Espanjassa suoritetuista aborteista tehdään yksityisen sektorin terveyspalvelujen piirissä. Tilanne kertoo siitä, että abortin saaminen yksityisellä sektorilla on huomattavasti helpompaa. Tällainen yksityisten palvelujen käyttämiseen pakottaminen nähdään liikkeen piirissä yleisesti ongelmalliseksi, koska palvelujen ohjaaminen yksityiselle sektorille suosii varakkaampia kansalaisia köyhempien kustannuksella. (AcampadaSol #1.)

Feministityöryhmä haluaisi myös väljentää koulutuksen tiukkaa jakoa sukupuolirooleihin. Ryhmä haluaisi ohjata Espanjaa suuntaan, jossa ihmisen persoonallisuus ei ilmentyisi niin suoraan sukupuolen kautta. (AcampadaSol #7.)

Nykyinen malli jakaa elämämme vaaleanpunaiseen ja siniseen. Mahdollisuutemme ilmaista sukupuolta rajoitetaan miehuuden ja naiseuden rajoihin. Nämä rajat mielletään muuttamattomiksi ja poissulkeviksi. (AcampadaSol #7.)

Feministityöryhmä vaatii, että transidentiteetti depatologisoitaisiin: sitä ei enää pitäisi määritellä sairaudeksi. Työryhmä näkee representatiivisuuden ongelmat tasa-arvonäkökulmasta. Se vaatii, että päätöksenteon lähtökohdaksi tulisi ottaa ymmärrys siitä, etteivät ihmisten lähtökohdat ole samanlaiset. Jokaisessa päätöksessä pitäisi ottaa huomioon haavoittuvaisemmassa asemassa olevat eli naiset, maahanmuuttajat, vammaiset, seksuaaliset vähemmistöt, vanhat ja nuoret. (AcampadaSol # 7.)

Uskonnolliseen tasavertaisuuteen on ottanut kantaa demokratialiikkeen toimintatyöryhmä. Työryhmä vaatii, että kirkon ja valtion toiminta olisi viimeinkin erotettava toisistaan. Kriisiytyneen valtion kassasta ei pidä rahoittaa esimerkiksi paavin vierailua Espanjassa. Paavin vierailuun käytettäville varoille olisi Espanjan talouskriisissä muutakin käyttöä, joten valtion rahoilla ei pitäisi tukea yksittäisen uskontoryhmän intressejä. Ryhmän mukaan paavin vierailua on vastustettava myös siksi, että katolinen kirkko pyrkii jatkuvasti antamaan valtion yläpuolelle asettuvia moraalisia ohjeita, jotka se haluaa muuttaa kaikille

pakollisiksi. Ilmeisesti työryhmä näkee tällaisen ohjeistamisen epädemokraattiseksi. Näitä ohjeita ovat muun muassa katolisen kirkon avioliittoa, seksuaalisuutta ja arvokasta kuolemaa koskevat ohjeet. (AcampadaSol #8.)

Demokratialiikkeen kirjastotyöryhmä (AcampadaSol #3) on puolustanut julkisia kirjastoja. Talouskriisin kanssa painivassa Espanjassa käydään keskusteluja julkisesti rahoitettujen palveluiden yksityistämisestä säästöjen tekemiseksi. Kirjastotyöryhmä muistuttaa, että oikeus informaatioon on korvaamaton oikeus ja tärkeä osa demokratiaa. Kansalaiset tarvitsevat tasavertaiset mahdollisuudet informaatioon voidakseen osallistua tasavertaisina demokraattisiin prosesseihin ja heidän puolestaan tehtyjen päätösten analysointiin. Ilman tätä oikeutta ei ole demokratiaa. Kirjastot toteuttavat tässä tiedonantoprosessissa tiedotusvälineiden kanssa elintärkeää tehtävää. Tasa-arvon takia kirjastojen pitää olla maksuttomia ja kaikkien yhteisön jäsenten rahoittamia. Välineiden ja henkilökunnan kalleus ei voi olla argumentti kirjastojen yksityistämiseksi tai niiden palvelujen ulkoistamiseksi.

Demokratialiikkeen elinympäristötyöryhmän mukaan kansa on representatiivisen demokratian epäonnistumisen seurauksena menettänyt oikeuksiaan yhteisesti omistettuun julkiseen tilaan. Työryhmä näkee demokratialiikkeen kansalaisliikkeenä, mutta myös erityisesti kaupunkilaisliikkeenä. Espanjankielen sana *ciudadano* voidaan kääntää tarkoittamaan sekä kaupunkilaista että kansalaista. Elinympäristötyöryhmän mukaan kaupunki on se entiteetti, jonka kautta kaupunkilaisilla on mahdollisuus toteuttaa kansalaisyhteisönsä: kaupungin kautta demokratian todelliset päähenkilöt eli kansalaiset saavat äänen. Tällä hetkellä kaupunkilaisilta on kuitenkin riistetty heidän oikeutensa kaupungin julkiseen tilaan. Se johtuu demokratian puutteesta ja yhteiskunnan merkantilisoitumisesta. Julkinen tila on yksityistetty ja julkisen tilan todelliset omistajat (kansalaiset) on alistettu pelkästään kuluttajan asemaan. Työryhmän mukaan kaupunginhallitukset ovat hyvin tietoisia näistä ongelmista, mutta pyrkivät vain peittelemään niitä. Kaupunginhallitusten toimia kuvaa parhaiten se, että ne pyrkivät byrokraattisilla prosesseilla estämään kansalaisten osallistumisen. Kaupunkilaisille on rakennettu täysin lupauksen vastainen kaupunki. Kaupunginhallitukset väittävät, että julkisen tilan kaupallistaminen auttaa ratkaisemaan kaupunkien taloudellista kriisiä.

Työryhmän mukaan ne eivät kuitenkaan ymmärrä, että juuri julkisen tilan kaupallistamiseksi tehdyt monumentaaliset rakennusprojektit ovat osaltaan ajaneet Espanjan kriisiinsä. (AcampadaSol #6.)

Demokratialiikkeen maahanmuuttotyöryhmän (AcampadaSol #27) mukaan Espanjan poliisi kohtelee ulkomaalaisen näköisiä ihmisiä rasistisesti.

Olemme kyllästyneitä siihen, että ulos lähtiessä törmää jokaisella askeleella poliisiautoon tai ”salaisten” poliisien ryhmään, joka vain odottaa oikeaa hetkeä hyökätäkseen kenen tahansa sellaisen naapurin kimppuun, joka näyttää ulkomaalaiselta ja köyhältä. Olemme kyllästyneitä siihen, että he pyrkivät koko ajan identifioimaan meitä, että he pysäyttävät meidät laittomasti, että he pakottavat meidät voimalla autoihinsa, että he ensin lukitsevat meidät selleihinsä ja sen jälkeen kidutuskeskuksiinsa, joita he kutsuvat vastaanottokeskuksiksi. Olemme kyllästyneitä siihen, että meitä kohdellaan rikollisina, epäihminä. Koska tosiasiansa rikollisia ovat he, poliisit, jotka vahingoittavat rangaistuksetta omia lakejaan ja kansainvälisiä sopimuksia, samalla kun päätöksentekijät jatkavat rasististen ratsioiden ja vastaanottokeskuksissa tapahtuvan kidutuksen olemassaolon sallimista. (AcampadaSol #27.)

Ryhmä toteaa, että viranomaiset ja ”niin sanotun” demokraattisen järjestelmän edustajat ovat kyynisyydellään ja toimimattomuudellaan todistaneet olevansa tällaisen fasistisen toiminnan puolella. Sen takia naapureiden, kansalaisten, on koitettava itse muuttaa tilannetta, että ”kaduilla vallitsisi järjestys ja oikeudenmukaisuus”. Ryhmä kertoo huomanneensa, että väkivallan ja sorron kohteeksi joutuneet eivät enää edes reagoi oletetun vahvasti kokemaansa sortoon. Se kertoo ryhmän mukaan siitä, että rasismista ja eriarvoisuudesta on tullut Espanjassa jo liian tavallista. (AcampadaSol #27.)

3.6 Kansankokoukset todellisen demokratian mallina

15M-demokratialiikkeen mukaan Espanjassa käytössä olevan parlamentarismien kautta toimiva representatiivisen demokratian malli on auttamatta vanhentunut tapa johtaa valtiota. Sen sijaan, että hallinta perustuu vahvojen valtaan, Espanjassa tarvittaisiin

todellista kansanvaltaa, suoraa ja osallistuvaa demokratiaa. Demokratialiikkeen mukaan tämä voidaan parhaiten toteuttaa kansankokouksissa, joihin kuka tahansa voi osallistua ja joissa kuka tahansa voi vaikuttaa itseään koskevaan päätöksentekoon. (AcampadaSol #10.) Kansankokoukset toimivat vain kansan äänen edustajina, koska liikkeen takana ei ole mitään yksittäistä eturyhmää. (AcampadaSol #2.)

Kansankokousten osallistuva luonne yhdistää ihmisiä ja luo uskoa muutoksen mahdollisuuteen. Se luo tietoisuutta siitä, miten poliittinen järjestelmä antaa systeemin kaatua. (AcampadaSol #10.)

Tämän kaltaiset kannanotot asettavat liikkeen demokratiakäsityksen populistisen demokratiaperinteen piiriin. Liike kannattaa kansalaisten suoraa osallistumista päätöksentekoon. Liikkeen mukaan päätöksenteon pitäisi demokratiassa perustua ennemminkin deliberaatioon kuin kompromissiin (AcampadaSol #13). Tällä liike pyrkii käsittääkseni korostamaan sitä, että demokratiassa voidaan keskustelun kautta löytää sellaisia ratkaisumalleja, joihin kaikki ovat tyytyväisiä. Liike haluaa rikkoa sitä käsitystä, jonka mukaan konsensus tarkoittaisi jonkinlaista luopumista omista tavoitteista, kaikille osapuolille tasapaksua kompromissia. Demokratialiikkeen mukaan konsensus voi olla päätös, johon kaikki todellisuudessa ovat tyytyväisiä. Sen takia liike haluaa saada enemmistön etua ajavan parlamentarismen tilalle, tai ainakin rinnalle, kansankokouksiin perustuvaa päätöksentekoa.

Kansankokousten demokraattisuus esiintyy liikkeen kannanotoissa epädemokraattisen parlamentarismen täydellisenä vastakohtana. Siinä missä parlamentarismissa kansalaisten ajattelu on minimoitu äänestämiseen, painotetaan yleiskokouksissa päätösten laadun parantamiseksi keskustelua, argumenttien kehittämistä ja ajattelun rationaalisuutta. Parlamentarismissa kansa osallistuu politiikkaan vain vaaleissa, joissa valta siirretään vähemmistölle. Kansankokouksissa taas kuka tahansa voi tehdä politiikkaa joka päivä ja koko ajan. Kukaan ei ole toisen yläpuolella, eikä kukaan jää vallatta. (AcampadaSol #15.) Kansankokouksissa yhteisistä reunaehdoista politiikkalinjan muodostamiseksi on sovittu yhdessä. Kukaan ei yritä kääntää toisen mielipidettä omalle kannalleen, vaan monista

mahdollisista ratkaisuvaihtoehdoista pyritään löytämään keskustelujen avulla sellainen, jonka kaikki voivat hyväksyä ja jonka kukaan ei tunne loukkaavan omia periaatteitaan. Kansankokouksissa voidaan tehdä yhteisiä päätöksiä, vaikka keskustelussa olisi erilaisia näkökantoja ja teorioita. Liike muistuttaa, että onnistuuhan tämä yksilötasolla tavallisessa elämässäkin. (AcampadaSol #19.) Parlamentarismissa päätöksenteko perustuu oman edun tavoitteluun, mutta kansankokouksissa pyritään löytämään kollektiivinen etu. Parlamentarismissa puolue-eliitti runnoo läpi oman mielipiteensä ylläpitämällä tiukkaa puoluekuria. Kansankokouksissa parhaaseen lopputulokseen pyritään itsepintaisen oman edun tavoittelun sijaan tasa-arvoisilla ja vapailta keskusteluilla. Kun jokainen voi osallistua keskusteluun, syntyy kollektiivista ajattelua, jonka lopputulokset ovat parlamentarismien tuottamia lopputuloksia parempia. (AcampadaSol #15.)

Demokratialiike vaatii, että kansankokousdemokratiaa lisättäisiin kaikilla päätöksenteon tasoilla. Liike korostaa, että kansan osallistumismahdollisuuksien pitäisi olla sellaisia, että niillä todella on vaikutusta lakiasäättävän elimen toimintaan. Vallan liikuttavan voiman pitää tulla kansalta, eikä hegemonisilta puolueilta. (AcampadaSol #17.) Demokratialiike julistaa, että vapaat kansankokoukset voitaisiin laajentaa käsittelemään jopa kaikkia yhteiskunnallisia asioita. (AcampadaSol #20.) Samalla representatiivisen demokratian roolia olisi pienennettävä. Kansankokousten lisäksi kansalaisten osallistumismahdollisuuksia tulisi parantaa esimerkiksi sitovien kansanäänestysten käyttöä lisäämällä. Kansalla pitäisi olla mahdollisuus myös erottaa julkisia virkoja ja luottamustoimia saaneita henkilöitä, jos näiden toiminta ei ole tarpeeksi laadukasta. (ks. esim. AcampadaSol #17 ja #18.)

Demokratialiikkeen mukaan valtaa pitävä eliitti pyrkii uskottelemaan kansalle, ettei kansa ole kykenevä hallitsemaan itseään. Eliitti väittää, että suorasta kansanvallasta syntyisi kaaos. Demokratialiikkeen mukaan tämä on kuitenkin vain argumentti, jolla pyritään oikeuttamaan nykyinen tilanne. Todellisuus on toisenlainen. Liikkeen politiikkatyöryhmä muistuttaa, että esimerkiksi kuningasvallan aikaan, jolloin valtiokoneisto oli paljon pienempi, Espanjan valtion nykyisillä alueilla eläneellä kansalla oli hyvin paljon valtaa maahan ja oikeuksia päättää paikallisista asioista yhteisesti. Päätöksenteko suoritettiin

kansan neuvostoissa. Ihmiset päättivät itse omista asioistaan: maan hoitamisesta, joka päiväisestä elämästä ja yhteisistä palkattomista töistä. Valtaa ei pitänyt delegoida ylöspäin, mutta yhteiskunta toimi. Kaikki kuitenkin loppui, kun nykymuotoinen moderni valtio syntyi. Monarkia ja pääoma halusivat keskittää vallan ja jaettu valta kuoli. Kansalaisille jäi vain oikeus äänestämiseen. (AcampadaSol #19.)

Demokratialiikkeen mukaan paluu itsenäisen kansan itsehallintoon olisi kuitenkin tänäkin päivänä mahdollista. Kansankokousten roolia suurentamalla voitaisiin luoda paremmin toimiva demokratia. Valtio, jossa kansa eläisi yhdessä järjestäytyneesti ja itsenäisesti. (AcampadaSol #19.) Demokratialiike myöntää, että tähän asti sen tarjoama vastavoima on jäänyt puheen tasolle. Päätöksiä ja suunnitelmia ei ole saatu toteutettua. Se pohtii, että tämä voi johtua siitä, ettei liike vielä ole löytänyt oikeaa tietään. Toisaalta syy voi olla myös siinä, että liike törmää koko ajan vanhaan valtaeliittiin, joka haluaa pitää kynsin ja hampain kiinni saavuttamistaan eduista. Liikkeessä kuitenkin uskotaan, ettei mikään tällainen vajavaisuus ole lopullista. Ratkaisut löytyvät, kunhan kansankokouksia jatketaan. (AcampadaSol # 19.) Espanjaan on mahdollista rakentaa todellinen demokratia, jos kansa vain jatkaa yhteistyötään.

Jos me yhdistämme voimamme, voimme muuttaa tilanteen. On aika muuttaa asioita, aika rakentaa parempi yhteiskunta yhdessä. (DRY #1.)

Kansankokouksissa päätöksenteko tehdään hakemalla konsensusta. Ehdotuksista äänestetään avoimesti käsillä. Kämmenten heiluttaminen ilmassa tarkoittaa ehdotuksen kannattamista, käsivarsien ristiminen tarkoittaa ehdotuksen vastustamista ja kämmenen pyörittäminen kasvojen edessä tarkoittaa, ettei kyseinen henkilö ole varauksetta ehdotuksen kannalla, mutta ei myöskään estä muita hyväksymästä ehdotusta. Jos konsensusta ei synny, keskustelu avataan uudestaan, ehdotusta hiotaan ja sen jälkeen siitä äänestetään uudestaan. Tätä jatketaan niin kauan, että konsensus syntyy. Näin synnytyt päätökset edustavat aina vain päätöksiin osallistuneiden ihmisten kantaa ja sitovat vain kyseisen työryhmän tai kansankokouksen alaisia toimijoita. (AcampadaSol #32.) Se, että päätöksien pitää sitoa vain niitä, jotka ovat osallistuneet päätöksentekoon, voidaan

perustella teorialuvussa käsitellyllä julkisen oikeutuksen argumentilla. Kansalaiset ovat sitoutuneempia päätöksiin, kun he ovat itse olleet muodostamassa ja hyväksymässä niitä.

4 JOHTOPÄÄTÖKSET

Käsittämäni aineiston perusteella 15M-demokratialiikkeen käsitys todellisesta demokratiasta on yhdistelmä suoraa, deliberatiivista ja paikallista päätöksentekoa. Liike kannattaa laajaa tasa-arvoa ja haluaa tehdä päätöksiä pyrkien konsensukseen. Liikkeen tavoittelemalla demokratiamallilla on samankaltaisia piirteitä esimerkiksi Sveitsin suoran demokratian kanssa, mutta se menee suoruden ja paikallisuuden vaatimuksissaan huomattavasti Sveitsin mallia pidemmälle. Myös konsensusperiaatteen ja deliberaation painottaminen erottaa 15M-demokratialiikkeen demokratiaihannetta Sveitsin demokratiamallista.

15M-demokratialiikkeen demokratiakäsitys on yleisesti ottaen lähempänä populistisen demokratiaperinteen demokratiateorioiden demokratiamalleja kuin liberalistisen demokratiaperinteen teorioiden malleja. Käytännössä näiden mallien tavoitteet asettuvat kuitenkin monesti päällekkäin ja limittäin. Näin ollen 15M-demokratialiikekin ammentaa demokratiakäsitykseensä rakennuspalikoita monista eri demokratiateorioista. Tarkastelen seuraavaksi demokratialiikkeen demokratiakäsityksen yhteneväisyyksiä tunnetuimpien demokratiateorioiden kanssa.

Liberaaleissa demokratiateorioissa esiintyvistä ihanteista demokratialiike kelpuuttaa malliinsa ainakin tavoitteen yksilönvapauksien toteutumisesta. Demokratialiike puolustaa voimakkaasti sorrettiiksi kokemiensa kansanryhmien, kuten naisten, homojen, lesbojen ja transeksuaalisten ihmisten, oikeuksia. Liberaalin demokratiateorian tavoin liike korostaa myös perustuslain yksilönoikeuksia suojaavaa roolia. Liike kritisoi esimerkiksi sitä, ettei päätöksenteosta vastaava parlamentti noudata Espanjassa perustuslain sille asettamia valtuutuksia. Tämä näkyy liikkeen mukaan esimerkiksi siinä, että valtapuolueet eivät todella pyri edustamaan äänestäjiään.

Yhtäläisyyksistä huolimatta liberaali demokratia on hyvin kaukana demokratialiikkeen ihanteista. Demokratialiike vastustaa voimakkaasti liberaalin demokratian kulmakiveä,

edustuksellisuutta. Liike näyttää olevan sitä mieltä, ettei minkäänlaista todellista edustuksellisuutta voi edes olla olemassa. Edustajat irtaantuvat edustettavistaan heti päätöksentekomandaatin saatuaan. Demokratialiikkeen mukaan todellisessa demokratiassa demokratian tasa-arvoulottuvuus pitää käsittää huomattavasti laajemmin. Pelkkä vaaliosallistuminen on demokratian irvikuva. Siinä missä liberaalit demokratiateoriat uskovat, että ammattipoliitikkojen hoitama päätöksenteko johtaa parhaisiin mahdollisiin lopputuloksiin, katsoo demokratialiike käytännön osoittaneen, ettei näin ole. Siksi liike haluaa päätöksentekoon mukaan mahdollisimman suuren osan kansasta, koska silloin päätökset heijastelevat kansantahtoa. Edustuksellisen demokratian käytäntöjä pitäisi liikkeen mukaan muuntaa mahdollisimman tehokkaasti todellisen demokratian mahdollistaviksi menetelmiksi. Liike ei ota vahvasti kantaa siihen, johtaako kansan tahto välttämättä objektiivisesti parhaaseen mahdolliseen lopputulokseen. Ilmeisesti sillä on kuitenkin vahva usko siihen, että näin käy. Lisäksi oikeudenmukaisesti toteutetulla päätöksentekoprosessilla on arvoa jo itsessään.

Elitististen demokratiateorioiden kanssa demokratialiikkeellä ei ole paljontaan yhteistä. Demokratialiikkeen mukaan kansan laaja osallistuminen päätöksentekoon ei johda elitististen demokratiateorioiden kuvaamaan tilanteeseen, jossa päätöksiä tekevät huonosti informoidut kansankiihottajat. Juuri paikallisuuden vaatimus päätöksenteossa tuntuu liikkeen mielestä varmistavan sen, että päätöksentekijät todella ovat kiinnostuneita ja informoituja niistä päätöksistä, joita he tekevät. Konsensusvaatimus taas puskuroi sitä, että elitististen demokratiateorioiden pelkäämät ylitunteelliset kansankiihottajat pääsisivät johtamaan kansaa harhaan. Elitistisissä demokratiateorioissa poliittiset johtajat määrittelevät ensin kantansa, ja sen jälkeen kansa päättää parhaasta kannasta äänestämällä. 15M-demokratialiikkeen ihanteessa demokratia toimii täysin päinvastaisesti. Liike haluaa, että politiikan agenda nousee suoraan kansasta.

On kuitenkin todettava, että juuri elitististen demokratiateorioiden suoraa demokratiaa kohtaan koskevista epäilyksistä useat ovat ainakin demokratialiikkeen alkutaipaleen aikana näyttäneet käyvän toteen. Liikkeen päätöksenteko vaikuttaa erittäin hitaalta ja tehottomalta juuri siksi, että sen kokouksissa päätöksentekijöiden on löydettävä konsensus ennen

jokaista päätöstä. Lisäksi se, ettei tämä konsensuskaan ikinä ole täydellinen (päätös voidaan tehdä, vaikka kaikki eivät kannattaisikaan sitä, kunhan kukaan ei vastusta sitä), näyttää mielestäni ainakin tässä tapauksessa todistavan sen, ettei konsensukseen pyrkivä demokratialiikekään onnistu täysin löytämään yhtä yleistä ja hyvää politiikkalinjaa, täydellistä konsensusta, johon kaikki voisivat samaistua. Kansalla ei siis näytä olevan yhteistä ”kansan tahtoa”.

Pluralististen demokratiateorioiden kanssa 15M-demokratialiikkeen ihanteet yhtyvät siinä, että pluralististen teorioiden tavalla myös demokratialiike haluaa, että kansalaiset pääsisivät päättämään omia kiinnostuksenkohteitaan lähellä olevista asioista. Mutta siinä, missä pluralistiset demokratiateoriat rajaavat näitä kiinnostuksenkohteita ammatillisiin tai muihin eturyhmäsidoonasiisiin asioihin, uskoo demokratialiike kansalaisten löytävän omat kiinnostuksenkohteensa omasta alueellisesta elinpiiristään ja paikallisdemokratiasta. Kaikenlaisten eturyhmien muodostuminen on liikkeelle ennemminkin punainen vaate, kuin toivottava asioiden tila.

Suoran demokratian teorioiden kanssa 15M-demokratialiike on hyvin vahvasti samoilla linjoilla. Kuten suoran demokratian teorioissa, uskotaan demokratialiikkeenkin parissa, ettei kansalaisten oikeutta ja velvollisuutta osallistua demokraattiseen päätöksentekoon ei voida delegoida kenellekään. Edustajat eivät todellisuudessa ikinä aja edustettaviensa etua. 15M-demokratialiikkeen mukaan tämä näkyy Espanjassa juuri poliitikkojen korruptoituneisuutena ja häikäilemättömänä oman edun tavoitteluna. Liikkeen mukaan suoraa demokratiaa voidaan toteuttaa nykyisenkin kaltaisissa valtioissa kun se yhdistetään paikallisdemokratiaan. Demokratialiike näyttää yhtyvän suoran demokratian teorioihin siinäkin, että suora demokratia on arvokasta myös sen proseduraalisten vaikutusten takia. Se luo yhteiskuntaan vapautta ja tasa-arvoa. Mutta toisin kuin suoran demokratian teorioissa monesti, demokratialiike ei hyväksy enemmistöperiaatetta päätöksenteossa. Se haluaa, että ihmiset eivät joudu alistumaan sellaisten lakien alle, joita he itse vastustavat. Liike ei siis näytä uskovan rousseaulaiseen ajatukseen siitä, että enemmistön ääni olisi aina yleistahdon mukainen. Demokratialiike näyttää kuitenkin kannattavan valtion laajaa roolia yhteiskunnallisten asioiden järjestäjänä. Se haluaa pienentää markkinoiden valtaa. Liike

vaatii kaupallisten toimijoiden valtaamaa julkista tilaa takaisin kansalle ja markkinatoimijoiden ja poliitikkojen kytkösten katkaisemista. Demokratialiikkeen mukaan uusliberalistinen politiikka on johtanut siihen, ettei markkinoiden armoille jäävä minimivaltio enää toteuta kansalaisten käsitystä sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta ja yhteisestä hyvästä.

Suoran demokratian teorioiden lisäksi 15M-demokratialiikkeen toinen kivijalka rakentuu deliberatiivisten demokratiateorioiden varaan. Niin kuin deliberatiivisissa demokratiateorioissa myös 15M-liikkeen hahmottelemassa demokratiamallissa tähdätään harkittuun konsensukseen julkisen keskustelun kautta. Jokaisesta päätöksestä keskustellaan niin kauan, ettei yksikään kokouksen osallistuja enää vastusta sitä. Näin ollen päätöksen legitimiiksi lähteeksi nousee juuri tämä keskustelu, joka samalla osallistaa kansalaisia ja luo tasa-arvoa yhteiskuntaan. 15M-liikkeen demokratiakäsitystä voidaan siis pitää niin kansan tahto -teorianakin kuin proseduraalisenakin teorianakin. 15M-liikkeen demokratiamalli pyrkii ennemminkin yhdistämään keskustelijoiden preferenssejä kuin muuntamaan niitä. Liike siis myöntää, ettei kaikista päätöksistä voida olla yksimielisiä ja sen takia keskustelijoiden on oltava valmiita toimimaan järkevästi ja sopeuttamaan omia preferenssejään muiden preferensseihin. Tässä liike törmää mielestäni deliberatiivisille demokratiateorioille usein esitettyyn kritiikkiin. Lopulta ihmisten pitää deliberaatiossa pidättäytyä ajamasta omasta mielestään järkevimmäksi näkemäänsä ratkaisua, jos he uskovat, etteivät muut pysty sitä hyväksymään. Silloin ihmiset joutuvat tavallaan alistumaan sellaisten päätösten alle, joita he eivät kannata, joskaan eivät suoraan vastustakaan. Päätös on siis aina lopputuloksen kannalta vähiten huono, mutta ei välttämättä paras. On lopulta vaikeaa arvioida, onko tällainen ratkaisu sen tasa-arvoisempi kuin enemmistöpäätökseenkään perustuva päätös.

Kaikkein lähimmäksi tunnetuista demokratiateorioista 15M-liikkeen käsitystä tulevat mielestäni radikaalit demokratiateoriat. Samoin kuin 15M-liikkeen demokratiakäsityksessä myös radikaaleissa demokratiateorioissa tasa-arvoa ja poliittista itsehallintoa yritetään kasvattaa yhdistelmällä suoraa ja deliberatiivista demokratiaa. Alistussuhteita ei pitäisi 15M-liikkeen demokratiamallissa syntyä samalla tavalla kuin muissa demokratiamalleissa,

koska kuka tahansa voi lykätä päätöksentekoa vaikka loputtomiin vastustamalla tarjottua ehdotusta. Liike kritisoi Espanjan nykyistä poliittista järjestelmää siitä, että se luo poliittisia eliittejä, joille taloudelliset edut kasaantuvat. Radikaalit demokratiateoriat arvostelevat edustuksellisuutta samasta asiasta. Toisaalta radikaalit demokratiateoriat hyväksyvät usein (ks. esim. Cohen & Fung) representatiivisen demokratian suoran ja deliberatiivisen demokratian rinnalle päättämään niistä asioista, joissa edustuksellisuus toimii. 15M-demokratialiike taas tuntuu suhtautuvan kaikkeen edustuksellisuuteen vihamielisemmin.

Suoran ja deliberatiivisen demokratian hitaaseen päätöksentekoon liittyvät ongelmat 15M-demokratialiike pyrkii väistämään jakamalla päätöksentekijät, eli kaikki liikkeen osallistujat, työryhmiin ja pienempiin alueellisiin ryhmiin ja osastoihin. Näin päätöksiä tekevät ihmisryhmät pysyvät hallittavan kokoisina, ja deliberaation kautta päätösten tekeminen on koko liikkeen suuresta koosta huolimatta mahdollista, joskin edelleen hidasta. Toisaalta demokraattisuuden vaatimuksesta ryhmien tekemät päätökset koskevat aina vain niitä itseään. Liikkeellä ei kaiken representatiivisuuden vastustamisesta huolimatta ole yhteistä kantaa siihen olisiko liikkeen omaa päätöksentekomallia mahdollista toteuttaa koko maan mittakaavassa ja kaikissa yhteiskunnallisissa kysymyksissä. Ulkopuolisen silmin se tuntuu mahdottomalta. Ilmeisesti tämä myönnetään myös demokratialiikkeen piirissä, koska se ei ole, ainakaan vielä, vaatinut koko representatiivisuuteen pohjautuvan järjestelmän purkamista.

5 LOPUKSI

15M-demokratialiike kasvoi nopeasti suureksi kansanliikkeeksi toukokuussa 2011. Se sai hetkessä liikkeelle kymmeniä tuhansia protestoijia, jotka halusivat muuttaa espanjalaisen päätöksentekokoneiston toimintaa. Samaan aikaan samantyyppistä liikehdintää alkoi esiintyä monissa muissakin maissa. Yhdysvalloissa vähän 15M-demokratialiikkeen jälkeen syntyneen Occupy-liikkeen tavoitteet ja vaikuttamiskeinot olivat hyvin samanlaisia kuin espanjalaisilla protestojilla. Asuin itse liikkeen syntymisen aikaan Granadassa, Espanjassa ja olin paikan päällä todistamassa sitä innostusta ja toivoa, joka huokui kaupungin keskustan torille kokoontuneista ihmisistä. Talouskriisin keskellä arkensa kanssa taistelevat espanjalaiset halusivat uskoa, ettei heidän tulevaisuutensa ole tuomittu tragediaksi heikosti hoidetun valtiontalouden takia. Kirjoittaessani tätä Pro gradu -tutkielmani viimeistä kappaletta helmikuussa 2013, lähes kaksi vuotta demokratialiikkeen syntymisen jälkeen, tuo innostus tuntuu edelleen olevan olemassa, mutta se on jo menettänyt suurimman kiihkonsa. Tällainen kuva minulle välittyy lehtitietojen ja demokratialiikkeen tuoreimpien kannanottojen perusteella. Samanlaista hiipumista on tapahtunut muissakin maissa, joissa ilmeni samankaltaista liikehdintää kesällä ja syksyllä 2011.

Espanjan demokratialiike on edelleen olemassa, mutta aika on ajanut massat toreilta koteihinsa. Maan tulevaisuutta hahmotellaan edelleen päivittäin pienissä ja suurissa kansankokouksissa, mutta liikkeen agenda on siirtynyt julkisessa keskustelussa valtavirran rantatörmille. Maan hallitus toteuttaa edelleen sitä espanjalaisille kipeää leikkauspolitiikkaa, jota 15M-demokratialiike on alusta lähtien vastustanut ja jota liike pitää markkinoiden ja ylikansallisten päätöksentekokoneistojen saneluna. Kansanliikkeen vaikutuksista tai hiipumisesta on kuitenkin vaikea sanoa mitään tarkempaa ilman kunnollista perehtymistä asiaan. Tarkasteluvälin pitäisi olla myös paljon pitempi, että pystyisin arvioimaan sitä, missä määrin demokratialiike pääsi tai ei päässyt tavoitteisiinsa. Tässä vaiheessa lienee kuitenkin turvallista sanoa, että medianäkyvyyden hiipumisesta huolimatta demokratialiike on onnistunut ainakin muistuttamaan espanjalaisia siitä, että toisenlaisiakin demokratiamalleja on olemassa. Laajat yhteiskunnalliset muutokset tapahtuvat yleensä hitaasti ja niihin johtaneet syyt ovat harvoin yksiselitteisiä.

Pyrin työssäni selvittämään minkälainen on Espanjassa toukokuussa 2011 syntyneen 15M-demokratialiikkeen demokratiakäsitys. Tähän tehtävään valitsemani yhden vuoden tarkastelujakso oli mielestäni riittävä. Huolimatta siitä, että aineistoni koostui useiden eri puhujien tuottamista kannanotoista, muodostui siitä mielestäni hyvin yhtenäinen kuva 15M-demokratialiikkeen demokratiakäsityksestä. Jos tarkasteluaikaväliä pidennettäisiin, olisi jatkossa mielestäni mielenkiintoista seurata liikkeen demokratiakäsityksen kehittymistä. Toinen mielenkiintoinen tulevaisuuden jatkotutkimuskohde voisi olla se minkälaisia muutoksia liike saa Espanjassa aikaan. Toisaalta myös samantyyppisten liikkeiden toiminnan vertailu maailmanlaajuisesti voisi olla kiinnostava tehtävä.

LÄHTEET

Kirjalliset lähteet:

Beitz, C. (1989) *Political equality: an essay in democratic theory*. Princeton university Press.

Cohen, J. (2002) *Procedure and substance in deliberative democracy*. Teoksessa: Christiano, T. *Philosophy and Democracy*. Oxford University Press.

Cohen, J. & Fung, A. (2004) *Radical democracy*. *Swiss Political Science Review* 10.4: 23 - 34

Cunningham, F. 2002. *Theories of democracy*. Routledge.

Dahl, R. (1998) *On democracy*. Yale University Press.

Elliot, F. (1957) *A dictionary of politics*. Hazell Watson & Winey.

Elster, J. (1998) *Deliberative democracy*. Cambridge University Press.

Laclau, E. & Mouffe, C. (2001) *Hegemony and socialist strategy: towards a radical democratic politics*. Verso.

Mouffe, C. (1992) *Dimensions of radical democracy*. Verso.

Riker, W. (1982) *Liberalism against populism*. W. H. Freeman.

Robertson, D. (1985) *A dictionary of modern politics*. Europa Publications.

Rousseau, J-J. (1918) *Yhteiskuntasopimuksesta*. Suomentanut J.V. Lehtola. Karisto.

Schumpeter, J.A. (1942) *Capitalism, socialism and democracy*. George Allen & Unwin.

Setälä, M. (2003) *Demokratian arvo*. Gaudeamus

Singer, P. (1973) *Democracy and disobedience*. Clarendon Press.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2002). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi.

Turner, B. (2006) *The Cambridge dictionary of sociology*. Cambridge university press.

Wall, S. (2002) *Is public justification self-defeating?* Teoksessa *American Philosophical Quarterly*, vol. 39, nro. 4. University of Illinois Press.

Elektroniset lähteet:

15M-liikkeen Madridin jaoston kotisivut, <http://madrid.tomalaplaza.net/>

AcampadaSol #1: <http://madrid.tomalaplaza.net/2011/05/25/democracia-real-y-derecho-de-las-mujeres-a-decidir/> Lainattu 8.10.2012.

AcampadaSol #2: <http://madrid.tomalaplaza.net/2011/05/21/fqas-for-international-journalists-written-press/> Lainattu 8.10.2012.

AcampadaSol #3: <http://madrid.tomalaplaza.net/2011/06/10/manifiesto-biblioteca-acampadasol/> Lainattu 8.10.2012.

AcampadaSol #4: <http://madrid.tomalaplaza.net/2011/06/20/manana-martes-21-%C2%A1todas-al-congreso/> Lainattu 10.10.2012.

AcampadaSol #5: <http://madrid.tomalaplaza.net/2011/06/22/pensandonos-conclusiones-preliminares-mayo-2011/> Lainattu 11.10.2012.

AcampadaSol #6: <http://madrid.tomalaplaza.net/2011/06/24/llamamiento-a-la-accion-25-de-junio-2011-1935hs-propuesta-de-medioambiente/> Lainattu 11.10.2012.

AcampadaSol # 7: <http://madrid.tomalaplaza.net/2011/07/01/propuestas-para-el-debate-del-estado-de-la-nacion-comision-de-feminismos/> Lainattu 12.10.2012.

AcampadaSol #8: <http://madrid.tomalaplaza.net/2011/07/20/llamamiento-a-la-accion-25-de-junio-2011-1935hs-propuesta-de-medioambiente/>

[accion-no-a-la-visita-del-papa-financiada-con-el-dinero-de-todos/](#) Lainattu
12.10.2012.

AcampadaSol # 9: <http://madrid.tomalaplaza.net/2011/07/27/actas-de-la-asamblea-de-comisiones-y-grupos-de-trabajo-de-economia-de-barrios-y-pueblos/> Lainattu
15.10.2012.

AcampadaSol #10: <http://madrid.tomalaplaza.net/2011/07/30/i-foro-politico-intermarchas-en-el-retiro/> Lainattu
16.10.2012.

AcampadaSol #11: <http://madrid.tomalaplaza.net/2011/08/01/actas-de-la-segunda-asamblea-de-desempleados/> 16.10.2012.

AcampadaSol #12: <http://madrid.tomalaplaza.net/2011/08/29/comunicado-conjunto-sol-syntagma/> Lainattu
16.10.2012.

AcampadaSol #13: <http://madrid.tomalaplaza.net/2011/09/11/ii-asamblea-tematica-de-politica-de-barrios-y-pueblos-de-la-comunida/> Lainattu
16.10.2012.

AcampadaSol #14: <http://madrid.tomalaplaza.net/2011/10/20/a-reflexionar-sobre-siria/> Lainattu
17.10.2012.

AcampadaSol #15: <http://madrid.tomalaplaza.net/2011/11/08/el-imperativo-de-la-junta-de-elefantes-las-trompetas-del-parlamentarismo-vs-el-asamblearismo/> Lainattu
17.10.2011.

AcampadaSol #16: <http://madrid.tomalaplaza.net/2011/11/11/nota-de-prensa-sobre-la-convocatoria-de-las-urnas-indignadas-del-12n/> Lainattu
18.10.2012.

AcampadaSol #17: <http://madrid.tomalaplaza.net/2011/11/12/sus-propuestas-de-reforma-electoral/> Lainattu
18.10.2012.

AcampadaSol #18: <http://madrid.tomalaplaza.net/2011/11/13/resultado-de-las-urnas-indignadas/>. Lainattu
19.10.2012.

AcampadaSol #19: <http://madrid.tomalaplaza.net/2011/11/14/asambleas-vs-parlamento/> Lainattu
19.10.2012.

AcampadaSol #20: <http://madrid.tomalaplaza.net/2011/11/17/que-no-que-no-que-no-nos-representan-ni-ahora-ni-nunca-ni-estos-ni-otros/> Lainattu
22.11.2012.

AcampadaSol #21: <http://madrid.tomalaplaza.net/2012/01/24/manifiesto-para-el-foro-contra-el-expolio-de-las-cajas-y-por-una-banca-publica/> Lainattu
22.11.2012.

AcampadaSol #22: <http://madrid.tomalaplaza.net/2012/02/21/comunicado-de-apoyo-a-los-companerxs-griegos/> Lainattu
23.10.2012.

AcampadaSol #23: <http://madrid.tomalaplaza.net/2011/06/15/19-j-contr-el-pacto-del-euro/> Lainattu 14.10.2012.

AcampadaSol #24: <http://madrid.tomalaplaza.net/2011/05/20/propuestas-20-mayo/> Lainattu 8.10.2012.

AcampadaSol #25: <http://madrid.tomalaplaza.net/2011/12/19/entrega-de-la-carta-abierta-al-siguiente-presidente/> Lainattu 2.11.2012.

AcampadaSol #26: <http://madrid.tomalaplaza.net/2012/02/21/23financiero-contr-el-golpe-de-estado-de-los-mercados/> Lainattu 22.2.2013.

AcampadaSol #27: <http://madrid.tomalaplaza.net/2012/02/21/contr-las-redadas-racistas-por-el-cierre-de-los-cies-nos-tocan-a-unx-nos-tocan-a-todxs/>. Lainattu 22.2.2013.

AcampadaSol #28: <http://madrid.tomalaplaza.net/2012/02/24/23f-desmontando-mentiras-monarquia/> Lainattu 22.2.2013.

AcampadaSol #29: <http://madrid.tomalaplaza.net/2012/03/30/foro-social-si-hay-rey-no-hay-democracia-31-de-marzo-en-la-puerta-del-sol/> Lainattu 22.2.2013.

AcampadaSol #30: <http://madrid.tomalaplaza.net/2012/04/24/compilacion-final-de-propuestas/> Lainattu 23.2.2013.

AcampadaSol #31: <http://madrid.tomalaplaza.net/2012/05/05/propuesta-de-organizacion-popular-autonoma/> Lainattu 28.1. 2012.

AcampadaSol # 32: <http://madrid.tomalaplaza.net/2011/08/15/comunicado-de-la-comision-de-difusion-en-red-de-sol-ante-algunas-informaciones-descontextualizadas-aparecidas-en-prensa/> Lainattu 28.1.2012.

Boston Review -lehti, 2/2012, <http://bostonreview.net>

http://www.bostonreview.net/BR37.1/gianpaolo_baiocchi_ernesto_ganuzas_spain_indignados_democracy.php Lainattu 29.2.2012.

Christiano, T. (2008) *Democracy*. The Stanford Encyclopedia of Philosophy. <http://plato.stanford.edu/archives/fall2008/entries/democracy/> Lainattu 15.4.2012.

¡Democracia real YA! -liikkeen kotisivu, <http://democraciarealya.es>

DRY #1:<http://www.democraciarealya.es/manifiesto-comun/> Lainattu 5.3.2012.

El País -sanomalehti, <http://elpais.com/>

http://politica.elpais.com/politica/2011/05/16/actualidad/1305556621_810419.html

Lainattu 9.2.2012.

http://politica.elpais.com/politica/2011/05/16/actualidad/1305578500_208497.html

Lainattu 10.2.2012.

http://politica.elpais.com/politica/2011/05/16/actualidad/1305580548_268992.html

Lainattu 10.2.2012.

http://politica.elpais.com/politica/2011/05/17/actualidad/1305656044_210451.html

Lainattu 28.2.2012.

Helsingin Sanomat, www.hs.fi

<http://www.hs.fi/paivanlehti/arkisto/Vastarintamies+rohkaisee>

[+vastarintaan/aaHS20110604SI1KU02dvs?src=haku&ref=lehdet%2F](http://www.hs.fi/paivanlehti/arkisto/Vastarintamies+rohkaisee+vastarintaan/aaHS20110604SI1KU02dvs?src=haku&ref=lehdet%2F) Lainattu
6.10.2012.

<http://www.hs.fi/paivanlehti/arkisto/Pamfletti+kannusti+nuoria>

[+suuttumaan/aaHS20110521SI1UL040lj?src=haku&ref=lehdet%2F](http://www.hs.fi/paivanlehti/arkisto/Pamfletti+kannusti+nuoria+suuttumaan/aaHS20110521SI1UL040lj?src=haku&ref=lehdet%2F) Lainattu
6.10.2012.